

Viduslatvijas reģionālā atkritumu
apsaimniekošanas plāna
2023.-2028.gadam
stratēģiskais ietekmes uz vidi
novērtējums
Vides pārskats

Rīga 2023

Saturs

Sāsinājumi	4
1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	5
1.1. Ietverto pašvaldību pamatojums	5
1.2. Plānotie pasākumi.....	5
1.3. Normatīvo aktu nosacījumi.....	6
1.4. Atbilstība plānošanas dokumentiem	7
1.5. Teritorijas plānojums	7
1.6. Reģiona raksturojums	8
1.7. Sadzīves atkritumu daudzumi reģionā un darbības ar tiem	10
2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti.....	13
2.1. Pašvaldības un to atkritumu apsaimniekotāji.....	13
2.2. Citas institūcijas.....	14
3. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamā attīstība, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	19
3.1. Esošā stāvokļa raksturojums	19
3.2. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	19
4. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt.....	25
5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas	28
6. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi	33
6.1. Starptautiskie nozares un vides aizsardzības mērķi.....	33
6.2. Nacionālie nozares un vides aizsardzības mērķi	33
6.3. Reģionālie nozares un vides aizsardzības mērķi	34
7. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums.....	42
8. Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi	46
8.1. Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam.....	46
8.2. Teritorijas plānošana.....	48
8.3. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem	49
8.4. Normatīvajos aktos noteiktās prasības par atkritumu apsaimniekošanas atļaujām.....	52
8.5. Finanšu nodrošinājums	53

8.6.	Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem	54
9.	Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē	55
9.1.	Alternatīvas	55
9.2.	Stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, problēmas	55
9.3.	Vēsturiskā piesārņojuma problēma	56
10.	Iespējamie kompensēšanas pasākumi, kas apzināti konsultācijās ar Dabas aizsardzības pārvaldi.....	57
11.	Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums	59
12.	Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai	60
13.	Vides pārskata kopsavilkums	61

Saīsinājumi

AAL	Atkritumu apsaimniekošanas likums
AAR	atkritumu apsaimniekošanas reģions
AAVP2028	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam
ADV	atkritumu dalītā vākšana
AARC	atkritumu apsaimniekošanas reģionālais centrs
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
EK	Eiropas Komisija
IVN	ietekmes uz vidi novērtējums
ĪADT	īpaši aizsargājama dabas teritorija
LVĢMC	Valsts SIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
MK	Ministru Kabinets
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (Organisation for Economic Cooperation and Development)
RAAP	reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns
SEG	siltumnīcas efekta gāzes
SIVN	Ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VI	Veselības inspekcija
VLAAR	Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas reģions
VLRAAP	Viduslatvijas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023.-2028.gadam
VPVB	Vides pārraudzības valsts birojs
VVD	Valsts vides dienests

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

1.1. Ietvertu pašvaldību pamatojums

Viduslatvijas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023.-2028.gadam attiecas uz atkritumu apsaimniekošanas nozari Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas reģiona – Rīgas valstspilsētas, Ādažu, Bauskas, Ķekavas, Mārupes, Ogres, Olaines, Ropažu, Salaspils un Siguldas novada – pašvaldībās.

Sākotnēji VLRAAP sagatavošanā tika ietverta arī Aizkraukles novada pašvaldība (kā to paredzēja VARAM sagatavotais MK noteikumu “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem” projekts Nr. 22-TA-583, kas ir ticis precizēts); 2023. gada martā ir mainījušās arī VLAAR robežas – tajā vairs neietilps Aizkraukles novads, kas ticis pārcelts uz Latgales reģionu.

Nemot vērā to, ka Jelgavas valstspilsētas pašvaldība iepirkuma Nr. JVP 2022/108/AK rezultātā 2022.gada 29.novembrī ir noslēgusi līgumu “Atkritumu apsaimniekošanas reģionālā plāna un vienota atkritumu apsaimniekošanas saistošo noteikumu projekta izstrāde” par VLAAR Jelgavas valstspilsētas, Dobeles un Jelgavas novada Atkritumu reģionālā plāna daļu 2023.- 2027.gadam, šajā plānā tiek iekļautas pārējās pašvaldības atbilstoši Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 301 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem” pielikumam¹ (turpmāk – MK noteikumi Nr.301), kas nav ietvertas augstāk minētā iepirkuma Nr. JVP2022/108/AK līguma izpildē.

Ogres novada dome savā 2023.gada 15.septembra vēstulē Nr. 2-5.1/2283 ir paudusi, ka pašvaldība apstiprina, ka Plānu izstrādā patstāvīgi savai administratīvajai teritorijai un lēmumu mainīt nav plānots. Nemot vērā, ka pašvaldības teritorija fiziski atrodas VLRAAP teritorijā un tajā radušies atkritumi nonāk reģiona atkritumu kopējā plūsmā, kur ir noteikts viens atkritumu apsaimniekošanas reģionālais centrs, VLRAAP tiek ņemti vērā aprēķinātie atkritumu daudzumi, kas rodas Ogres novadā, bet netiek plānoti speciāli atkritumu apsaimniekošanas pasākumi šī novada teritorijā.

VLRAAP ir vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments reģionālā līmenī.

1.2. Plānotie pasākumi

Izstrādājot VLRAAP, tiek ņemta vērā AAR reforma, kas ietver arī sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu darbības izmaiņas, pozitīvi ietekmē uzņēmumus, kuri nodarbojas ar atkritumu pārstrādi, jo:

- 1) neatņemama sistēmas daļa ir atkritumu rašanās novēršana, kas saistīta pamatā ar pašvaldību un to izvēlēto atkritumu apsaimniekošanas komersantu organizēto un veicamo sabiedrības izglītošanas un vides apziņas celšanas pasākumu kopumu, lietu apmaiņas un aprites ekonomikas centru izveidi pašvaldībās, arī mājkompostēšanas attīstību;

¹ Ministru kabinets. *Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem Nr. 301.* 2023. <https://likumi.lv/ta/id/342688> (skatīts 2023. gada jūlijā).

- 2) tiks attīstīta un palielināta dalītā atkritumu vākšana (punktu, laukumu, apkalpes maršrutu skaita palielināšana un optimizēšana, viedās un pazemes ADV infrastruktūras izveide pašvaldību teritorijās);
- 3) ir paredzēta atkritumu sagatavošanas reģenerācijai un pārstrādei iekārtu un infrastruktūras modernizācija (būvniecības un liелgabarīta atkritumu pārstrādes līnijas modernizācija, AARC Getliņi, būvgružu un liелgabarīta šķirošanas laukumi Ropažos, nešķiroto sadzīves atkritumu šķirošana un papildus jaudas arī šķiroto atkritumu pāršķirošanai Salaspilī);
- 4) secīgi plānota atkritumu pārstrādes un reģenerācijas infrastruktūras attīstība (kompostēšanas laukumi pašvaldībās un AARC Getliņi, depolimērāzijas iekārtas būvniecība AARC Getliņi; katlu mājas – koka atkritumu sadedzināšanas iekārtas izbūve (uzņēmuma pašpatēriņam un udeņraža ražošanai AARC Getliņi));
- 5) AARC Getliņi kā reģiona atkritumu apsaimniekošanas centra citas infrastruktūras un tehnoloģisko procesu attīstība (sadzīves atkritumu pārstrādes iekārtas laukuma izbūve, esošās šķirošanas rūpnīcas ēkas iegāde un transformācija par atkritumu apsaimniekošanas klasteri, jaunu atkritumu apglabāšanas šūnu būvniecība, notekūdeņu, t.sk. infiltrāta, attīrīšanas iekārtu un sistēmas rekonstrukcija, aktīvās atkritumu apglabāšanas šūnas slēgšana, vecā atkritumu kalna (izgāztuves daļas) sanācija piesārņojuma līmeņa mazināšanai, bioreaktora atrakšana un uzkrāto atkritumu pāršķirošana pēc 10 līdz 15 gadiem, kad noslēgsies gāzes savākšana no bioreaktora, biometāna ražošanas iekārtas būvniecība, papildus biroja ēkas un noliktavu izbūve, apsardzes ēkas pārbūve, zemes iegāde atkritumu poligona paplašināšanai, tehnikas un tehnoloģisko iekārtu iegāde, cita veida inovācijas);
- 6) AARC Getliņi pakalpojuma attīstība (mūsdienīga klientu sistēmas portāla izstrāde un nākotnes procesu automatizācija, personāla prasmju attīstīšana (apmācības, mentoring)).

Kopumā VLRAAP paredz pilnveidot un optimizēt esošo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu Viduslatvijas AAR, arī mainot AAR robežas atbilstoši MK noteikumu Nr.301 pielikumam no Pierīgas un Viduslatvijas AAR pašvaldībām. Detalizētāk plānotie pasākumi aprakstīti VLAARP 6. un 7. nodaļā un pasākumu tabulas sniegtas 11., 12. un 13. pielikumā.

1.3. Normatīvo aktu nosacījumi

Atbilstoši sadzīves AAR reformai, kas noteikta Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam, tiek noteikta pāreja no desmit uz pieciem AAR. Līdz ar to MK noteikumos Nr. 301 tika noteikts jauns pašvaldību administratīvo teritoriju iedalījums AAR. Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 10. panta otrai daļai pašvaldības izstrādā un apstiprina reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu un atbilstoši AAL 10¹. pantam izvirza nosacījumus VLRAAP realizācijai. Atbilstoši AAL Pārejas noteikumu 49. punktam AAR ietilpstošās pašvaldības līdz 2023. gada 31. decembrim izstrādā un apstiprina RAAP vai atkritumu apsaimniekošanas plānu pašvaldības administratīvajai teritorijai, ja pašvaldība nepiekrīt apstiprināt RAAP, laikposmam līdz 2027. gada 30. decembrim. RAAP izstrādes gaitā pašvaldībām ir jāizvērtē, kā tās AAR ietvaros īsteno atkritumu apsaimniekošanu un sasniegs normatīvajos aktos par atkritumu apsaimniekošanu noteiktos mērķus. VLRAAP saturu nosaka Ministru kabineta 2021. gada 22. jūnija noteikumi Nr. 397 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu²”.

² Ministru kabinets. *Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu Nr. 397. 2021.*

1.4. Atbilstība plānošanas dokumentiem

Iepriekšējā Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam realizācijas periodā AAL nenoteica pašvaldību obligātu pienākumu izstrādāt RAAP un Pierīgas AAR tas netika darīts. Šis VLRAAP nav secīgs iepriekšējā perioda plānošanas dokumenta turpinājums. Prasība par nepieciešamību izstrādāt RAAP atjaunota AAL 2020.gada 9.jūlija likuma grozījumos. Pierīgas AAR tikai 2007.-2013.gadā bija izstrādāts reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns, ko apstiprināja ar MK rīkojumu Nr.589 2007.gada 19.septembrī³.

Taču VLRAAP ir reģionāla līmeņa dokuments, lai ieviestu AAVP2028 nosacījumus AAR līmenī. Tādēļ VLRAAP ietvaros 5. nodaļā ir sagatavoti mērķa rādītāji attiecībā uz radīto atkritumu daudzumu, pārstrādi, reģenerāciju un apglabāto atkritumu daudzuma samazināšanu, kā arī 10. pielikumā ir sniegti AAVP2028 reģiona līmenī.

Tāpat VLRAAP ir saskaņā ar Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam⁴. VLRAAP paredz aprites ekonomikas un lietu apmaiņas centru izveidi, lielāka apjoma dalītu vāktu atkritumu ieguvī, atkritumu kvalitatīvu sagatavošanu pārstrādei un reģenerācijai, kas paplašina iespējas gūt otreizējās izejvielas, mājkompostēšanas iespēju veicināšanu reģionā, lai izvairītos no bioloģisko atkritumu nonākšanas kopējā sadzīves atkritumu plūsmā un mazinātu vajadzību iedzīvotājiem pirkt augsnes bagātinātājus, un citi pasākumi, kuru neatņemama komponente ir sabiedrības izglītošanas un vides apziņas veidošana.

1.5. Teritorijas plānojums

VLRAAP īstenošana ir vērsta uz atkritumu un atkritumu radītās ietekmes uz vidi samazināšanu, aprites ekonomikas principu ieviešanu, efektīvāku atkritumu apsaimniekošanu, atkritumu kā resursu izmantošanu. VLRAAP īstenošana nesaistās ar papildus vides problēmu rašanos, jo pamatā atkritumu apsaimniekošana VLAAR paredzēta sadzīves atkritumu apglabāšanas infrastruktūrā, kas aprakstīta VLRAAP 3. nodaļā un tajā minētie objekti ir saņēmuši attiecīgās A un B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas. Lielākais atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objekts AAR un visas Latvijas mērogā ir AARC Getliņi. Saskaņā ar spēkā esošo Stopiņu pagasta teritorijas plānojumu cieto sadzīves atkritumu poligons Getliņi ietilpst Rūpnieciskās apbūves teritorijā (R2). Atbilstoši Stopiņu novada teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem, Rūpnieciskās apbūves teritorija R2 ir funkcionālā zona, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir sadzīves atkritumu savākšana, šķirošana, uzglabāšana – deponēšana un pārstrāde. Teritorijas galvenie izmantošanas veidi cita starpā ir atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes uzņēmumu apbūve

<https://likumi.lv/ta/id/324230-noteikumi-par-atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-un-regionalajiem-planiem-un-atkritumu-rasanas-noversanas-valsts-programmu> (skatīts 2023. gada jūlijā).

³ Ministru kabinets. *Par Pierīgas reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2007.–2013.gadam.* bez datuma. <https://likumi.lv/ta/id/163518-par-pierigas-regionalo-atkritumu-apsaimniekosanas-planu-2007-2013-gadam> (skatīts 2023. gada oktobrī).

⁴ Ministru kabinets. *Par Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam.* 2020. <https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam> (skatīts 2023. gada jūlijā).

(13005) un inženiertehniskā infrastruktūra (14001). Apbūves parametri minētajā dokumentā R2 teritorijām nav noteikti, savukārt sadaļā “Citi noteikumi” izvirzīti šādi nosacījumi:

1. Zemes vienības robežās veicami pasākumi, lai apkārtējās teritorijas pasargātu no trokšņa, smakām un citiem kaitīgiem faktoriem, kā arī nosegtu neestētiskus skatus (370);
2. Ārpustelpu uzglabāšana jānorobežo ar nepārtrauktu un necaurredzamu žogu (371).

VLRAAP īstenošana un galvenās tajā paredzētās darbības tiek plānotas poligona Getliņi, un pēc attiecīgas izpētes un citu normatīvajos aktos noteikto darbību veikšanas – paplašinātā poligona teritorijā. Poligona teritorijā vai tiešā tā tuvumā neatrodas neviena aizsargājamā dabas teritorija vai mikroliegums, tai skaitā Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (Natura 2000). Tāpat poligona teritorija neatrodas Baltijas jūras piekrastes aizsargjoslā vai kādā citā vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslā.

1.1.attēls. Poligona / AARC Getliņi atrašanās vieta

Jebkurā gadījumā VLRAAP ietvaros veicamajiem pasākumiem ir paredzēts veikt ietekmes uz vidi novērtējumu vai sākotnējo izvērtējumu atbilstoši tam, ko nosaka normatīvie akti.

1.6. Reģiona raksturojums

VLRAAP ir ietvertas 10 pašvaldības ar kopējo iedzīvotāju skaitu nedaudz zem miljona, pašvaldību raksturojošie dati iekļauti 1.1. tabulā.

1.1. tabula. Plānā iekļautās VLAAR pašvaldības, iedzīvotāju skaits un teritorija

Nr. p. k.	Pašvaldība	Pašvaldības administratīvajā teritorijā ietilpstošās teritoriālā iedalījuma vienības	Iedzīvotāju skaits	Pašvaldības platība, km ²
1.	Rīgas valstspilsēta		678 978	304,03
2.	Ādažu novads	Ādažu pagasts, Ādažu pilsēta, Carnikavas pagasts	23 803	243,32
3.	Bauskas novads	Bauskas pilsēta, Bārbeles pagasts, Brunavas pagasts, Ceraukstes pagasts, Codes pagasts, Dāviņu pagasts, Gailišu pagasts, Iecavas pagasts, Iecavas pilsēta, Īslīces pagasts, Kurmenes pagasts, Mežotnes pagasts, Rundāles pagasts, Skaistkalnes pagasts, Stelpes pagasts, Svitenes pagasts, Valles pagasts, Vecsaules pagasts, Vecumnieku pagasts, Viesturu pagasts	43981	2 174,92
4.	Ķekavas novads	Baldones pagasts, Baldones pilsēta, Baložu pilsēta, Daugmales pagasts, Ķekavas pagasts, Ķekavas pilsēta	32 549	444,26
5.	Mārupes novads	Babītes pagasts, Mārupes pagasts, Mārupes pilsēta, Salas pagasts	39 884	347,31
6.	Ogres novads	Birzgales pagasts, Ikšķiles pilsēta, Jumpravas pagasts, Krapes pagasts, Ķeguma pilsēta, Ķeipenes pagasts, Lauberes pagasts, Lēdmanes pagasts, Lielvārdes pagasts, Lielvārdes pilsēta, Madlienas pagasts, Mazozolu pagasts, Meņģeles pagasts, Ogres valstspilsēta, Ogresgala pagasts, Rembates pagasts, Suntažu pagasts, Taurupes pagasts, Tīnūžu pagasts, Tomes pagasts	61 776	1 839,42
7.	Olaines novads	Olaines pagasts, Olaines pilsēta	21 395	308,68
8.	Ropažu novads	Garkalnes pagasts, Ropažu pagasts, Stopiņu pagasts, Vangažu pilsēta	35 910	536,12
9.	Salaspils novads	Salaspils pagasts, Salaspils pilsēta	24 704	122,81
10.	Siguldas novads	Allažu pagasts, Inčukalna pagasts, Krimuldas pagasts, Lēdurgas pagasts, Mālpils pagasts, Mores pagasts, Siguldas pagasts, Siguldas pilsēta	32 911	22,88
Kopā	10 pašvaldības		995 891	6343,75

VLRAAP iekļautās pašvaldības un to izvietojums ir redzami 1.2. attēlā.

1.2.attēls. Plānā iekļauto pašvaldību shematiskais attēlojums

Nemot vērā Pierīgas sociāli ģeogrāfiskos apstākļus, plānā ietvertais reģions ir uzskatāms par visblīvāk apdzīvotāko teritoriju apvienojumu Latvijā – visu ietvērto pašvaldību teritorija veido 6343,75 km² jeb 9,8 % no kopējās Latvijas teritorijas (64593,79 km²), savukārt iedzīvotāju skaits sasniedz 995 891 jeb 48,28% no kopējā valsts iedzīvotāju skaita 2022.gadā (2 062 640 iedzīvotāju). Turklāt viena no VLRAAP pašvaldībām ir Rīgas valstspilsēta, kas pēc iedzīvotāju skaita ir visblīvāk apdzīvotā teritorija Latvijā: tikai nepilni 305 km² un gandrīz 680 tūkstoši iedzīvotāju, kas 2022.gadā veido 2233,26 iedzīvotājus uz km². Taču ir arī 5 pašvaldības, kur iedzīvotāju blīvuma rādītājs ir zem 100: Bauskas novads – 19, Siguldas novads – 31, Ropazu novads – 66, Olaines novads – 69 un Ķekavas novads – 73 iedzīvotāji uz km², taču ņemot vērā šo pašvaldību iedzīvotāju kopskaitu (aptuveni 160 tūkstoši), tās nespēj vidējo iedzīvotāju blīvumu reģionā pazemināt zem 100, vidējais blīvums AAR ir 156.99 iedzīvotāju uz km². Savukārt vidēji Latvijā tas ir tikai 31,93 iedzīvotāji uz km². Tā atkritumu apsaimniekošanas nozarē, kur lielu pakalpojuma daļu veido atkritumu savākšana, ir milzīga priekšrocība, ja no viena atkritumu radītāja līdz otram ir jāmēro īsāks ceļš un atkritumu smaguma centrs ir koncentrēts teritorijās ar blīvu apbūvi.

1.7. Sadzīves atkritumu daudzumi reģionā un darbības ar tiem

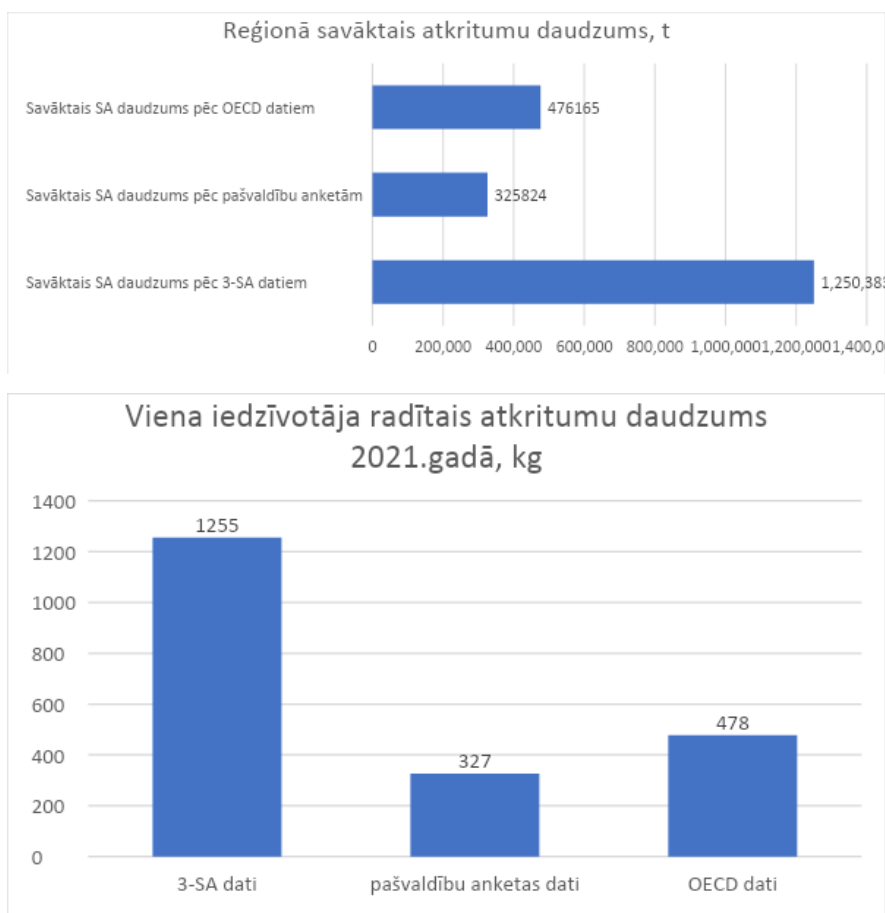
Datu ieguvei par sadzīves atkritumu daudzumu uz vienu iedzīvotāju, kas ir viens no pamatparametriem atkritumu apsaimniekošanas nozares plānošanā, tika izmantotas 3 dažādas metodes:

- publiski pieejamo datu bāzu un reģistru datu analīze (LVĢMC valsts statistikas pārskatam “Nr.3 – Atkritumi”⁷);
- VLRAAP iekļauto pašvaldību anketēšana (anketa iekļauta VLRAAP 2. pielikumā);

⁷ Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. *Valsts statistiskā pārskata "Nr.3 – Atkritumi. Pārskats par atkritumiem" kopsavilkums par 2021.g.* Rīga: LVĢMC, 2022.

- aprēķini, izmantojot vidējos atkritumu rādītājus (OECD rādītāji⁹).

Neviens no minētajiem veidiem nav uzskatāms par optimālu, tas noprotams no metožu salīdzināšanas analīzes datiem, kas atspoguļoti 1.3.attēlā.

1.3. attēls. Savāktais atkritumu daudzums plānā ietvertajās pašvaldībās un viena iedzīvotāja radītais sadzīves atkritumu daudzums 2021.gadā, t un kg

LVĢMC valsts statistikas pārskatam “Nr.3 – Atkritumi” tiek iekļauti nebīstamie atkritumi, kas ietver arī dažādus ražošanas atkritumus. Kvalitatīvam atkritumu apsaimniekošanas sistēmas novērtējumam būtu nepieciešami dati par mājsaimniecībās radīto atkritumu apjomu, taču tādi sadalījumā pa pašvaldību teritorijām nav pieejami. 2023. gada maijā tika veikta pašvaldību anketēšana ar mērķi iegūt precīzus datus par atkritumu apsaimniekošanu (sadzīves atkritumu daudzumu noteikšanai izmantota AAL definīcija), tomēr anketēšanā iegūtā informācija ir nepilnīga un nav izmantojama situācijas analīzei, jo ne visas pašvaldības spēja sniegt nepieciešamos datus. Ogres novada pašvaldība nesniedza atbildes uz anketas jautājumiem. Lai iegūtu ticamāku sistēmas raksturojumu, trūkstošas informācijas gadījumā reģiona iedzīvotāju skaits tiek reizināts ar pieņemto vidējo atkritumu daudzuma svaru (478 kg), ko radījis viens iedzīvotājs gadā Latvijā pēc OECD datiem. Sadzīves atkritumu

⁹ OECD. *Sadzīves atkritumi*. 2023. <https://data.oecd.org/waste/municipal-waste.htm> (pieklūts 2023. gada jūlijā).

frakciju īpatsvara aprēķināšanai tika izmantots Vides aizsardzības un siltuma sistēmu institūta 2019.gadāpublicēts pētījums “Ceļā uz efektīvu atkritumu apsaimniekošanu Latvijā: atkritumu sastāva empīrisks novērtējums”¹⁰.

1.2.tabula. Aprēķinātais reģionā 2021.gadā radītais atkritumu daudzums pa frakcijām, t

Atkritumu veids	Atkritumu daudzums reģionā		
	Nr.3 – Atkritumi dati	Pašvaldību dati	OECD dati
Nešķiroti sadzīves atkritumi	906778	236288	345315
Bioloģiski noārdāmi atkritumi	365362	95206	139136
Papīrs, kartons	58143	15151	22142
Koksne	7002	1825	2667
Higiēnas preces	78774	20527	29998
Tekstils	63019	16422	23999
Āda, gumija	9503	2476	3619
Stikls	14254	3714	5428
Inertie atkritumi	26008	6777	9904
Mīkstā plastmasa	17630	4594	6714
Blīva plastmasa	10253	2672	3905
Grīdas paklāji	6002	1564	2286
Melnais metāls	7752	2020	2952
Krāsainais metāls	2626	684	1000
Smalkne	240449	62656	91567
Iepakojums	319473	83248	121660
Dzērienu iepakojums	17130	4464	6523
Papīrs, kartons (iepakojums)	43013	11208	16380
Stikla iepakojums	100031	26066	38093
Koka iepakojums	2001	521	762
Mīkstā plastmasa (iepakojums)	19756	5148	7523
Mīkstā plastmasa (maisiņi)	46639	12153	17761
Blīva plastmasa (iepakojums)	56017	14597	21332
Melnais metāls (iepakojums)	17380	4529	6619
Krāsainais metāls (iepakojums)	9503	2476	3619
Kompozītmateriālu iepakojums	8002	2085	3047
Sadzīves bīstamie atkritumi	24132	6288	9190
Baterijas, akumulatori	2876	749	1095
EEIA	6752	1759	2571
Ķīmiskas vielas	14504	3780	5524

VLRAAP 3. nodaļā ir sniegta informācija par atkritumu apsaimniekošanas darbībām: izvairīšanās no atkritumu radīšanas, atkritumu dalītā vākšana, atkritumu sagatavošana pārstrādei un reģenerācija, pārstrāde un reģenerācija, atkritumu apglabāšana. Savukārt datu apkopojumi par darbībām pieejami VLRAAP 4., 5., 6. un 7.pielikumā.

¹⁰ Vides aizsardzības un siltuma sistēmu institūts. *Towards Efficient Waste Management in Latvia: An Empirical Assessment of Waste Composition*. Rīga: RTU, 2019.

2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

2.1. Pašvaldības un to atkritumu apsaimniekotāji

Ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma vides pārskata gatavošana notiek paralēli ar VLRAAP projekta sagatavošanu. 2022. gada nogalē saistībā ar plānoto Viduslatvijas AAR, AAR pašvaldības rosināja SIA Getliņi Eko kā nākotnē plānoto AARC veikt reģionālā plāna projekta sagatavošanu.

Reģionā ietvertās pašvaldības bija parakstījušas vienošanos un bija apzinātas sākotnējās pašvaldību prioritātes un priekšlikumi VLRAAP izstrādei. Izņēmumu veidoja Ogres novada pašvaldība, kas līdz šim nav sniegusi viennozīmīgu informāciju par tās līdzdalību reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas sistēmā. Laika periodā no 2022. gada janvāra līdz maijam tika veikta jaunākos publiskajos reģistros un datubāzēs pieejamie datu analīze, kā rezultātā tika iegūts datu kopums, kas raksturo reģiona sociāli ekonomiskos apstākļus, apsaimniekotos atkritumu apjomus, pieejamo infrastruktūru un citus indikatorus.

2023.gada 2.maijā tika organizēta diskusija ar AAR iekļautajām pašvaldībām, to atkritumu apsaimniekotājiem, lai prezentētu VLRAAP izstrādes gaitu un apspriestu ar to saistītos jautājumus.

2023.gada maijā – jūnijā tika veikta AAR pašvaldību anketēšana ar mērķi apkopot informāciju par reģionā apsaimniekotajiem atkritumu apjomiem un esošo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru, kā arī gūt priekšlikumus atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabošanai AAR un ieviest reģiona iedzīvotājiem nepieciešamos pasākumus atkritumu saimniecībā, jautājumi anketā bija definēti, lai gūtu pilnvērtīgākus datus par atkritumu apsaimniekošanas sistēmu katrā pašvaldībā un priekšstatu par pašvaldību plānotajiem pasākumiem atkritumu apsaimniekošanas situācijas uzlabošanai un valsts nosprausto nozares mērķu sasniegšanas tuvināšanai tuvāko 5 gadu laikā. Ogres novada pašvaldība anketēšanā nepiedalījās un datus nesniedza.

Nemot vērā pašvaldību un atkritumu apsaimniekošanas komersantu viedokli un aktuālos atkritumu apsaimniekošanas sektora attīstības virzienus un darbības principus, galvenokārt uzmanība jāpievērš:

- atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem, ieskaitot mantu apmaiņas centru izveidi, mājkompostēšanas popularizēšanu, sabiedrības izglītošanu;
- dalītās vākšanas izveidei visās reģiona pašvaldībās, jāturpina dalītās vākšanas infrastruktūras attīstība, lai pēc iespējas lielāku atkritumu daudzumu sagatavotu reģenerācijai;
- nepieciešamībai informēt iedzīvotājus un komersantus par atkritumu dalītās vākšanas vajadzību un ieguvumiem, ko tā dod;
- AARC izveide ievērojot normatīvo aktu prasības un tā funkciju definēšanu;
- reģiona pašvaldību atkritumu apsaimniekošanas zonu turpmākajam iedalījumam, ja tādas tiek veidotas;
- dažādu atkritumu frakciju reģenerācijai (pārstrādei, atkārtotai izmantošanai), ko var veikt reģionā, piemēram, lielgabarīta, bioloģiski noārdāmie atkritumi un būvniecības atkritumi;
- investīciju piesaistei, lai īstenotu atkritumsaimniecības normatīvajā regulējumā noteiktos mērķus.

Pēc anketu saņemšanas tajās sniegtā informācija iekļauta VLRAAP darba versijā, kas 2023.gada augusta sākumā izsūtīta pašvaldību izskatīšanai. Līdz augusta beigām saņemti pašvaldību un 2 lielāko apsaimniekotāju (SIA CleanR un SIA Eko Baltija Vide) komentāri, kas attiecīgi iestrādāti vai precizēti VLRAAP darba versijā.

VLRAAP pilnībā atbilst arī citām valstī spēkā esošajām atkritumu apsaimniekošanu regulējošajām tiesību aktu normām, t.i., AAL un tam pakārtotajiem MK noteikumiem, citiem saistītiem likumiem un noteikumu prasībām.

2023.gada 16.oktobrī piedaloties visām VLAAR iekļautajām pašvaldībām tika pieņemts lēmums virzīt Viduslatvijas reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna 2023.-2028.gadam stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskatu un Viduslatvijas reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2023.-2028.gadam uz sabiedrisko apspriešanu. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme plānota indikatīvi 2023.gada 15.novembrī.

2.2. Citas institūcijas

Vides pārskata sagatavošanas laikā ir notikušas konsultācijas ar Valsts vides dienestu, Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju. Pēc minēto institūciju viedokļa VLRAAP ir nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumos Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” noteiktajām prasībām. Papildu šim viedoklim ir izteikti katras institūcija galvenie apsvērumi par VLRAAP izstrādi.

Valsts vides dienests

VVD savā 15.03.2023. vēstulē Nr.2.4/AP/3387/2023 secina, ka Viduslatvijas reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna 2023.-2027.gadam izstrādei būtu jāveic ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums, jo plānošanas dokumentā paredzētajiem vai neparedzētajiem pasākumiem var būt būtiska ietekme uz vidi.

Izstrādājot Viduslatvijas reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu, aicina vadīties pēc Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam paredzētajām rīcībām un tajā iekļaut pasākumus, kas nodrošinātu izvirzīto ilgtermiņa mērķu pakāpenisku sasniegšanu.

VVD arī norāda, ka vēlētos iesaistīties izstrādātā dokumenta projekta apspriešanā, lai sniegtu atzinumu par to, tāpēc lūdz informēt, kad apspriešana tiks uzsākta.

VLRAAP izstrādāji pilnībā atbalsta VVD izteikto viedokli un informācija par VLRAAP projekta apspriešanu tiks darīta zināma normatīvo aktu noteiktajā kārtībā.

Dabas aizsardzības pārvalde

DAP 20.03.2023. vēstulē Nr. 4.9/1671/2023-N norāda, ka vērtējot plānošanas dokumenta iespējamo ietekmi uz vidi, plānošanas dokumenta izstrādē būtu jāņem vērā, ka:

- Atbilstoši Eiropas savienības Zaļajam kursam, uz Latvijas Republiku, kā tās dalībvalsti, attiecas Eiropas savienības bioloģiskās stratēģijas ieviešana līdz 2030. gadam. Kā viena no galvenajiem šīs stratēģijas pamatuzdevumiem ir aizsargājamo dabas teritoriju tīkla paplašināšana, lai līdz 2030. gadam 30% no sauszemes un jūras teritorijām būtu aizsargājamās un 10% stingri aizsargātas dabas teritorijas. Lai īstenotu šo uzdevumu, Latvijā līdz 2030. gadam tiks veidotas jaunas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un esošo teritoriju paplašinājumi. Pārvalde jau ir uzsākusi jaunveidojamo teritoriju atlasīšanu un zinātnisko pamatojumu sagatavošanu. Informācija par šo teritoriju novietojumu pieejama Pārvaldē veicot attiecīgu datu

pieprasījumu. Aicinām plānošanas dokumentā ņemt vērā arī jaunveidojamo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju novietojumu, ja tiek plānota jaunu atkritumu uzglabāšanas poligonu veidošana vai esošo poligonu paplašināšana;

- Jāparedz arī atkritumu apsaimniekošanu īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Vairākas aizsargājamo dabas teritoriju kategorijas, piemēram, dabas parki, aizsargājamie ainavu apvidi un nacionālie parki ir ar vieglāku aizsardzības režīmu, tajos ietilpst arī apdzīvotas vietas, kā arī atrodas dabas takas un citi sabiedrības apmeklēti infrastruktūras objekti, kur tiek atstāts diezgan ievērojams atkritumu apjoms. Pārvalde aizsargājamās dabas teritorijās īsteno atkritumu apsaimniekošanas pieeju “Ko atnesi, to aiznes”. Šajā virzienā būtu jāveic plašāka sabiedrības izglītošana visā valsts teritorijā, lai cilvēki aiz sevis atstātu sakārtotu vidi un pašu radītos atkritumus paņemtu līdzī.
- Atkritumu tvertnēm, kas tiek izvietotas dabas teritorijās, jābūt tikai slēgta tipa vai ar jumtu, lai putni vai meža zvēri nevar iznēsāt atkritumus tuvākajā apkārtnē. Turklāt atkritumi nav piemērota barība meža dzīvniekiem un tie var saslimt/saindēties.

Saistībā ar DAP sniegtajiem priekšlikumiem VLRAAP izstrādāji pilnībā piekrīt izteiktajam viedoklim un norāda, ka plāna projekts neparedz jaunu poligonu izveidi, savukārt poligona Getliņi kā AARC paplašināšana notiek atbilstoši teritorijas plānojumam, t.i., saskaņā ar spēkā esošo Stopiņu pagasta teritorijas plānojumu cieto sadzīves atkritumu poligons “Getliņi” ietilpst Rūpnieciskās apbūves teritorijā (R2) (skat. vides pārskata 1.5. punktu).

Plāna īstenošana un galvenās tajā paredzētās darbības tiek plānotas poligona Getliņi un pēc attiecīgas izpētes, un citu normatīvajos aktos noteikto darbību veikšanas - paplašinātā poligona teritorijā. Poligona teritorijā vai tiešā tā tuvumā neatrodas neviena aizsargājamā dabas teritorija vai mikroliegums, tai skaitā Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (Natura 2000). Tāpat poligona teritorija neatrodas Baltijas jūras piekrastes aizsargjoslā vai kādā citā vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslā.

Savukārt sabiedrības izglītošana ir paredzēta gan pašvaldību, gan Getliņu plānotajos pasākumos, tostarp Getliņos ir paredzēts 1.1. pasākums Izglītības kompetences centra izveide un esošā vides izglītības centra darba pilnveide, kurā noteikti viena no izskatāmajām tēmām varētu būt sabiedrības uzvedības normas aizsargājamās dabas teritorijās ar kompetentu DAP speciālistu redzējuma prezentēšanu.

VLRAAP ietvaros nav paredzēta jaunu konteineru izvietošana dabas teritorijās, jaunas atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras (savākšanas laukumi, viedās un pazemes sistēmas) paredzētas atbilstoši pašvaldību teritorijas plānojumam, par to ievērošanu ir atbildīgas pašvaldības un to atkritumu apsaimniekotāji.

Veselības inspekcija

VI 10.03.2023. vēstulē Nr. 2.4.1.-2./2175 izsaka viedokli, ka VI ieskatā, lai novērtētu veidojamā reģionālā atkritumu apsaimniekošanas centra un tā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas poligonu iespējamo ietekmi uz sabiedrības veselību un dzīves kvalitāti, novērtējumā jāietver šādi aspekti:

1. Piesārņojošo vielu emisijas gaisā, jo īpaši iespējamais smaku piesārņojums;

2. Autotransporta, kas pieved atkritumus, kā arī poligonā uz vietas veicamo darbību radītais trokšņa piesārņojums;
3. Pazemes ūdeņu piesārņojums;
4. Augsnes sanitāri mikrobioloģiskais piesārņojums, ietverot parazitiskos tārpus;
5. Atkritumu apsaimniekošanas poligoniem tuvāko apdzīvoto vietu vispārīgās epidemioloģiskās situācijas pasliktināšanās risks, ņemot vērā, ka pārtikas atkritumi piesaista kaitēkļus (žurkas, peles, lidojošie un rāpojošie insekti), kā arī putnus un mājdzīvniekus, kas var būt dažādu infekcijas un parazitāro slimību pārnēsātāji.

Novērtējot minētos aspektus, jāveic to radītā riska izvērtēšana un jāizstrādā nosacījumi potenciāli nelabvēlīgās ietekmes mazināšanai vai novēršanai, nepieciešamības gadījumā sniedzot alternatīvos risinājumus atkritumu apsaimniekošanas operāciju izpildei poligonos un to darba organizācijai.

Bez iepriekš minētā, ietekmes uz vidi stratēģiskajā novērtējumā jāietver arī ārstniecības iestādēs radīto atkritumu plūsmas apsaimniekošanas aspekti.

VLRAAP izstrādātāju ieskatā prasības drošai un videi draudzīgai AARC / poligona Getliņi darbībai ir noteiktas atļaujas A kategorijas piesārņojošai darbībai Nr. RI10IA0002 nosacījumos un jebkurai plānā paredzētajai jaunai darbībai pirms tās uzsākšanas tiks veikta normatīvajos aktos paredzētā nepieciešamā saskaņošana. Šobrīd Getliņos plānotie pasākumi nav sagatavoti tādā detalizācijas pakāpē, kas ļautu veikt tik precīzus izvērtējumus (kā to paredz VI), bet tas tiks veikts pasākumu sagatavošanas turpmākajās fāzēs.

Attiecībā uz ārstniecības iestādēs radīto atkritumu plūsmu apsaimniekošanu, jāatzīmē, ka to izskatīšanu padara neiespējamu informācijas trūkums par šo atkritumu veidu, dati par to plūsmu apsaimniekošanu nav ne pašvaldību, ne to izvēlēto atkritumu apsaimniekotāju rīcībā, kā arī AAL 8.pants nenosaka pašvaldību atbildību par šīs atkritumu plūsmas apsaimniekošanas organizēšanu. Pašvaldību anketēšanas un publisko datu analīzes rezultātā informācija par šī veida atkritumu apsaimniekošanu netika gūta. Atbilstoši MK 2012.gada 22.maija noteikumu Nr.353 "Ārstniecības iestādēs radušos atkritumu apsaimniekošanas prasības" šo atkritumu apsaimniekošanu organizē pašas ārstniecības iestādes, paredzams, ka šo plūsmu apsaimniekošanas kārtība VLRAAP darbības periodā nemainīsies.

Sabiedrības iesaistes nodrošināšana

Sabiedrības līdzdalība VLRAAP projekta un Vides pārskata izstrādē tiek nodrošināta saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk - Noteikumi Nr. 157) prasībām, ievietojot SIA Getliņi Eko tīmekļvietnē paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar Vides pārskata un VLRAAP dokumenta projektu, kā arī nodod minēto paziņojumu Vides pārraudzības valsts birojam elektroniskā veidā ievietošanai VPVB mājas lapā internetā. Vides pārskata sagatavošanas laikā ir notikušas konsultācijas ar VVD, DAP un VI. VLRAAP darba versijas kopš 2023. gada 17.oktobra, kad izsludināta dokumenta sabiedriskā apspriešana, ir pieejama SIA Getliņi Eko interneta vietnē (<https://www.getlini.lv/>). Saskaņā ar Noteikumu Nr. 157 12.5. apakšpunktā noteikto, kā arī atbilstoši 2021. gada 22. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 397 „Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu” 11. punktā noteiktajam, izstrādājot Vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par SIVN, nodrošinot iespēju vismaz 30 dienas

iesniegt priekšlikumus par gan par attiecīgo plāna projektu, gan Vides pārskatu. Sabiedrības viedokli izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par VLRAAP projekta apstiprināšanu.

VLRAAP darba versija kopš 2023. gada 17.oktobra ir pieejama:

- 1) SIA Getliņi Eko interneta vietnē (<https://www.getlini.lv/>);
- 2) Rīgas valstspilsētas pašvaldībā;
- 3) Ādažu novada pašvaldībā;
- 4) Bauskas novada pašvaldībā;
- 5) Ķekavas novada pašvaldībā;
- 6) Mārupes novada pašvaldībā;
- 7) Olaines novada pašvaldībā;
- 8) Ropažu novada pašvaldībā;
- 9) Salaspils novada pašvaldībā;
- 10) Siguldas novada pašvaldībā.

VLRAAP projekta sagatavošanas un vides pārskata sagatavošanas process raksturots tabulā 2.1.

2.1. tabula Plāna projekta sagatavošanas un vides pārskata sagatavošanas process

Posmi	Projekta sagatavošana	Vides pārskata sagatavošana SIVN ietvaros
Politikas plānošanas dokumenta projekta un vides pārskata sagatavošana	Plāna projekta izstrāde	Izstrādātājs konsultējas ar vides un sabiedrības veselības institūcijām par SIVN nepieciešamību. Tai skaitā tiek izsūtītas informatīvas vēstules Valsts vides dienestam, Dabas aizsardzības pārvaldei, Veselības inspekcijai, informācijai VPVB.
		Sagatavo un iesniedz iesniegumu (kopā ar konsultāciju rezultātiem) VPVB.
		VPVB pieņem lēmumu par SIVN piemērošanu vai nepiemērošanu un informē sabiedrību par pieņemto lēmumu (interneta vietnē)
		Izstrādā plānošanas dokumentu un vides pārskata projektu. Izstrādātājs konsultējas ar institūcijām par vides pārskata detalizācijas pakāpi un VPVB par sabiedrības informēšanu.
Sabiedriskā apspriešana	Plāna projekta un vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana vismaz 30 dienas	Plānošanas dokumenta un vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana
Plāna projekta un vides pārskata precizēšana	Plāna projekta precizēšana, izvērtējot sabiedriskajā apspriešanā izteiktos priekšlikumus	Pilnveido Vides pārskatu, ņemot vērā priekšlikumus
		Iesniedz Vides pārskata projektu un plānošanas dokumenta projektu VPVB
		VPVB atzinums par vides pārskatu, kurā noteikti arī monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņi
		Ja Vides pārskatā tiek veiktas būtiskas izmaiņas pēc VPVB atzinuma saņemšanas, ir pienākums informēt VPVB, kas informācijas saņemšanas par izmaiņām plānošanas dokumentā lemj par Vides pārskata precizēšanu, atkārtotu sabiedrības informēšanu, kā arī atzinuma izsniegšanu

Projekta pieņemšana un ieviešana	Plāna projekta pieņemšana	Sabiedrības informēšana par projekta pieņemšanu
	Informatīvo ziņojumu sagatavošana par Plāna ieviešanu	Monitoringa ziņojuma sagatavošana un iesniegšana VPVB

3. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamā attīstība, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

3.1. Esošā stāvokļa raksturojums

Saskaņā ar AAL 4. pantu atkritumu apsaimniekošana veic tā, lai neapdraudētu cilvēku dzīvību un veselību, arī veicot šo saimniecisko darbību, nedrīkst negatīvi ietekmēt vidi, tai skaitā:

- radīt apdraudējumu ūdeņiem, gaisam, augsnei, kā arī augiem un dzīvniekiem;
- radīt traucējošus trokšņus vai smakas;
- nelabvēlīgi ietekmēt ainavas un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;
- piesārņot un piegružot vidi.

Tādējādi AAL ir norādīti tie vides stāvokļa elementi, kurus atkritumu apsaimniekošana nedrīkst negatīvi ietekmēt. Šī pārskata 8. nodaļā sīkāk apskatīti ar atkritumu apsaimniekošanas jomu saistītie galvenie normatīvie akti. Atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir realizēti saskaņā ar "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013. - 2020. gadam" tika veikts ietekmes uz vidi novērtējums vai izdoti tehniskie noteikumi, līdz ar to minēto pasākumu realizācijas laikā ir izvēlētas tādas atkritumu apsaimniekošanas iekārtu atrašanās vietas vai apsaimniekošanas metodes, kuras rada pēc iespējas mazāku ietekmi uz ūdens resursiem, gaisa kvalitāti, kultūras mantojumu, dabas resursiem, īpaši aizsargājamām dabas teritorijām u.c. vides kontekstā jūtīgiem aspektiem. VLRAAP projekta darbības laikā paredzētie pasākumi galvenokārt vērsti uz apglabātā atkritumu apjoma samazināšanu, pārstrādes un reģenerācijas apjomu palielināšanu, atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības kvalitātes un pakalpojumu pieejamības paaugstināšanu. Šo pasākumu rezultātā tiks veicināta atkritumu kā resursa izmantošana kā arī samazināts siltumnīcas efekta gāzes (turpmāk – SEG) apjoms atkritumu apglabāšanā.

3.2. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Tabulā 3.1. iekļauti gan pašvaldību, gan AARC Getliņi plānotie pasākumi, norādīta to ietekmes zona un izmaiņas situācijā, ko pasākumi radīs vai neradīs.

3.1. tabula. Pašvaldību un AARC Getliņi plānoto pasākumu ietekme

Nr.	Pasākums	Ietekmes zona	Izmaiņas, ja pasākums netiek īstenots
Pašvaldību plānotie pasākumi			
P1.1.	Atkritumu radītāju informēšana, izglītošana, apziņas celšana	VLAAR teritorija	Turpināsies problēmas ar dažāda satura un detalizācijas informācijas izplatību publiskajā vidē, netiks veicināta sabiedrības vēlme iesaistīties aprites ekonomikas ieviešanā, izpratne par atkritumu šķirošanas nepieciešamību paliks iepriekšējā līmenī, kas liecina par sliktu sistēmas darbību, neveidosies izpratne par atkritumu apsaimniekošanas prioritātēm un tās

Nr.	Pasākums	Ietekmes zona	Izmaiņas, ja pasākums netiek īstenots
			svarīgumu, nemainīsies patērētāju kultūras iezīmes
P1.2.	Lietu un mantu apmaiņas centri pašvaldību teritorijā	VLAAR teritorija	Netiks veicināta iedzīvotāju spēja un vēlme atbrīvoties no tiem nevajadzīgām lietām un mantām, kā arī nebūs stimula ieviest sadzīvē jau lietošanā bijušas lietas un mantas, ar tām aizvietojojt pirmreizēji pārkamus produktus
P2.1.	Atkritumu dalītās vākšanas punktu skaita palielināšana	VLAAR teritorija	Saglabāsies nepietiekams ADV līmenis
P2.2.	Atkritumu dalītās vākšanas laukumu skaita palielināšana	VLAAR teritorija	Saglabāsies nepietiekams ADV līmenis
P2.3.	Atkritumu dalītās vākšanas maršrutu izveide	VLAAR teritorija	Saglabāsies nepietiekams ADV līmenis
P2.4.	Dalīti vākto atkritumu viedo un pazemes sistēmu attīstība	VLAAR teritorija (Rīgas valstspilsēta, Mārupes un Siguldas novads)	Saglabāsies nepietiekams ADV līmenis
P2.5.	Dārzu parku atkritumu kompostēšana	VLAAR teritorija	Netiks rasta iespēja veicināt mājkompostēšanu, kā arī apdraudēta šī atkritumu veida nodalīšana no nešķīrotajiem sadzīves atkritumiem, kas savukārt palielina to atkritumu daudzumu, kas nonāk apglabāšanā
P2.6.	Citas pārstrādes un reģenerācijas darbības	Netiek plānotas VLRAAP ietvaros, nav pašvaldību atbildības funkcija	
AARC Getliņi plānotie pasākumi			
G1.1.	Izglītības kompetences centra izveide un esošā vides izglītības centra darba pilnveide (atjaunots saturs)	VLAAR un visa Latvija	Sabiedrības izglītošanas un vides apziņas veidošanas pasākumi saglabāsies šodienas līmenī
G1.2.	Preču apmaiņas un labošanas punkta izveide	VLAAR teritorija	Netiks veicināta iedzīvotāju spēja un vēlme atbrīvoties no tiem nevajadzīgām lietām un mantām, kā arī nebūs stimula ieviest sadzīvē jau lietošanā bijušas lietas un mantas, ar tām aizvietojojt pirmreizēji pārkamus produktus
G2.1.	Kompostēšanas laukuma būvniecība	VLAAR teritorija	Netiks veikta pienācīga bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrāde
G2.2.	Būvniecības un lielpārstrādes atkritumu pārstrādes līnijas modernizācija	VLAAR teritorija	Būvniecības un lielpārstrādes atkritumu pārstrāde saglabāsies esošajā līmenī, līnijas tehniskās novecošanas gaitā pārstrāde kritīsies
G2.3.	Sadzīves atkritumu pārstrādes iekārtas laukuma izbūve	AARC Getliņi	Laukuma izbūvi nosaka loģistikas plānošana, bez laukuma izbūves apgrūtināta pārstrādes organizēšana
G2.4.	Depolimērācijas iekārtas būvniecība	VLAAR teritorija	Pasākuma neieviešana draud ar apglabājamo atkritumu daudzuma

Nr.	Pasākums	Ietekmes zona	Izmaiņas, ja pasākums netiek īstenots
			nepietiekošu samazināšanu, taču pasākumam iespējamas citas alternatīvas, kādā veidā nodrošināt, ka tikai neliela daļa atkritumu tiek apglabāta (2035.gada mērķis – 10% no radītajiem)
G3.1.	Esošās šķirošanas rūpnīcas ēkas iegāde un transformācija par atkritumu apsaimniekošanas klasteri	AARC Getliņi	Ņemot vērā, ka 2025.gadā beidzas noslēgtais līgums ar SIA Vides resursu centrs, bez šīm darbībām netiks nodrošināta AAL noteiktā atkritumu sagatavošana un apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšana
G3.2.	Katlu mājas-koka atkritumu sadedzināšanas iekārtas izbūve (uzņēmuma pašpatēriņam un ūdeņraža ražošanai)	AARC Getliņi	Nerealizēšanas gadījumā AARC Getliņi pašpatēriņa vajadzība jānodrošina citā veidā un koka atkritumiem jārod cits lietderīgs pielietojums
G4.1.	Jaunu atkritumu apglabāšanas šūnu būvniecība	VLAAR teritorija	Ņemot vērā ka iekļauto pašvaldību teritorijā AARC Getliņi ir vienīgā atkritumu apglabāšanas vieta, situācija būs kritiska visam reģionam, jo arī drastiski samazinot atkritumu apglabāšanas apjomus, noteikta to daļa būs jāapglabā
G4.2.	Poligona Getliņi notekūdeņu (t.sk. infiltrāta) attīrīšanas iekārtu un sistēmas rekonstrukcija	AARC Getliņi	Nerealizēšanas gadījumā AARC Getliņi jānodrošina infiltrāta attīrīšana citā veidā neradot papildu piesārņojumu vidē
G5.1.	Aktīvās atkritumu apglabāšanas šūnas slēgšana	AARC Getliņi	Nerealizēšanas gadījumā netiek nodrošināta pienācīga atkritumu apsaimniekošana kā to paredz MK 2011.gada 27.decembra noteikumi Nr.1032 Atkritumu poligonu noteikumi
G5.2.	Poligona Getliņi vecā atkritumu kalna (izgāztuves daļas) sanācija piesārņojuma līmeņa mazināšanai	VLAAR teritorija	Neveicot sanācijas pasākumus turpināsies piesārņojuma izplatība, apdraudot iedzīvotāju veselību, radot vides piesārņojumu
G5.3.	Bioreaktora atrakšana un uzkrāto atkritumu pāršķirošana pēc 10 līdz 15 gadiem, kad noslēgsies gāzes savākšana no bioreaktora	AARC Getliņi	Netiks atgūtas potenciālās izejvielas un materiāli, netiks samazināts apglabāto atkritumu apjoms
G6.1.	Biometāna ražošanas iekārtas būvniecība	AARC Getliņi	Bez biometāna ražošanas iekārtas netiek nodrošināta pilna spektra biogāzes izmantošana
G6.2.	Iekārta biometāna nodošanai sadales tīklā	AARC Getliņi	Bez iespējas nodot biometānu sadales tīklā, tam jārod pielietojums un risinājums uz vietas
G7.1.	Papildus biroja ēkas un noliktavu izbūve	AARC Getliņi	Nepielāgotas un neatbilstošas telpas darbiniekiem un materiāliem, zaudēta darbinieku uzticība un iespējami materiālu zudumi, bojāšanās

Nr.	Pasākums	Ietekmes zona	Izmaiņas, ja pasākums netiek īstenots
G7.2.	Apsardzes ēkas pārbūve	AARC Getliņi	Nepielāgotas un neatbilstošas telpas apsardzes darbiniekiem
G7.3.	Mūsdienīga klientu sistēmas portāla izstrāde un nākotnes procesu automatizācija	AARC Getliņi	Apgrūtināti saziņa kanāli ar klientiem un vairāk mehāniski veicamu procesu, kas rada papildnoslodzi esošajiem darbiniekiem
G7.4.	Zemes iegāde atkritumu poligona paplašināšanai	AARC Getliņi	AARC Getliņi nespēs optimizēt darbības norises esošajā teritorijā, no daļas pasākumu nāksies atteikties, kas savukārt ietekmēs kopējo plānoto darbību loģistiku
G7.5.	Tehnikas un tehnoloģisko iekārtu iegāde	AARC Getliņi	AARC Getliņi nespēs optimizēt atkritumu apsaimniekošanas darbības, no daļas pasākumu nāksies atteikties, kas savukārt ietekmēs kopējo plānoto darbību loģistiku
G7.6.	Personāla prasmju attīstīšana (apmācības, mentorings)	AARC Getliņi	Sekmīga darba priekšnoteikums ir apmācīti un zinoši darbinieki visās uzņēmuma darbības jomās, neapmācīti un nezinoši darbinieki nespēj adekvāti reaģēt uz problēmsituācijām, biežāk pieļauj kļūdas, kas AARC darbības nodrošināšanai nav pieļaujami
G7.7.	Cita veida inovācijas (piemēram, IT risinājumi atkritumu plūsmu uzskaitē)	AARC Getliņi	Bez inovāciju (tai skaitā IT risinājumiem) AARC Getliņi spēs nodrošināt darbību esošajā līmenī, daudz ieguldot mehāniskus risinājumus, roku darbu, zaudējot vērtīgus resursus bez iespējām tos pielietot funkcionāli un lietderīgi

Pieņemot, ka VLRAAP projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi, turpināsies aktīva poligona Getliņi aizpildīšana, kas nozīmē, ka būs nepieciešams domāt par jaunām un lielākām apglabāšanas jaudām reģionā, jo plānotajai apglabāšanas šūnai samazināsies paredzamais izmantošanas ilgums. Jebkura papildu apglabāšanas jauda neved uz valstī nosprausto atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanu un ir pretrunā ar vides aizsardzības prasībām, tostarp atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas rīcībām, kas kopumā ir noteiktas tieši vides aizsardzībai un sabiedrības drošībai.

Savukārt pārstrādājami atkritumi netiks pārstrādāti sakarā ar to, ka saglabājoties esošajām ADV iemaņām un apjomiem trūkst dažāda veida kvalitatīvu izejvielu un materiālu, kas novirzāmi pārstrādei, lai atslogotu nepieciešamību atkritumus apglabāt.

Pastiprināta uzmanība VLRAAP laikā ir pievēršama bioloģisko atkritumu nodalīšanai no kopējās plūsmas, to var darīt vairākos veidos, kas arī VLRAAP tiek paredzēts: bioloģisko ADV sistēmas izveide, parku un dārzu atkritumu kompostēšanas vietas pašvaldību teritorijās, kompostēšanas laukuma izveide Getliņos, mājkompostēšanas paradumu veicināšana

pašvaldībās. Ja pasākumi netiek realizēti, Getliņos 2022.gadā uzsāktā bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes kompleksa darbība nebūs sekmīga, jo turpinās nekvalitatīva materiāla piegāde. Jāņem vērā, ka šāda situācija iespējama tikai līdz 2027.gadam, kad stāsies spēkā MK 2021. gada 26. oktobra noteikumu Nr. 712 Atkritumu dalītas savākšanas, sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas noteikumi (turpmāk – MK noteikumi Nr.712) 23.punkta nosacījums: No 2027. gada 1. janvāra sadzīvē radušos bioloģiskos atkritumus, kas nonāk aerobā vai anaerobā apstrādē, var uzskatīt par pārstrādātiem tikai tad, ja tie ir dalīti savākti vai nodalīti to rašanās vietā, kas nozīmē, ka izveidotā kompleksa darbība būs bezjēdzīga, jo atkritumi pēc veiktās pārstrādes būs tikai apglabājami.

Ja VLRAAP projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, izrietoši netiks nodrošināta kopējā radīto un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšana, atkritumi netiks izmantoti kā resursi vai otrreizējie materiāli. Plānošanas dokumenta nerealizēšanas gadījumā iespējamo vides stāvokļa izmaiņu apkopojums sniegts 3.2. tabulā.

Atkritumu apsaimniekošanas sektorā izvirzītie mērķi, tai skaitā stratēģiskie mērķi, kas noteikti valsts mērogā, sasniegšanai neatsverama loma ir atkritumu apsaimniekošanas reģionu aktivitātēm, kas savas reģiona ietvaros veic atkritumu apsaimniekošanu stimulējot kopējo valsts mērķu sasniegšanu.

3.2. tabula. Iespējamās vides stāvokļa izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Nr.	Vides stāvokļa elements/ galvenās ietekmes	Izmaiņas, ja VLRAAP netiktu īstenots
1.	Ūdens	Pie esošām tendencēm (palielināsies plastmasas atkritumu apjoms Baltijas jūrā; prognozēts izlietotā iepakojuma pieaugums) iepakojuma un plastmasas atkritumu ieplūde Baltijas jūrā nesamazināsies. Neīstenojot jaunus dalītās savākšanas, pārstrādes un reģenerācijas pasākumus, paaugstināsies virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma risks no AARC Getliņi.
2.	Gaiss	Gaisa kvalitāti visvairāk var ietekmēt darbības ar bioloģiski noārdāmiem atkritumiem vaļējās platībās. Izveidotais BNA pārstrādes komplekss samazina ne tikai SEG emisijas, metāna nokļūšanu vidē, bet arī, ņemot vērā to, ka BNA pārstrāde notiek hermētiski noslēgtos reaktoros, iekārtā ir iebūvēti biofiltri. gaisa novadīšanai, nav novērojams smaku pieaugums. Darbības līdzšinējā līmenī nerada papildu apdraudējumu gaisa kvalitātei. Tomēr tā kā Getliņu teritorijā ir paredzēts paplašināt darbības gan ar bioloģiskajiem atkritumiem, gan ar biometāna ražošanu, nepieciešama strikta tehnisko noteikumu un secīgi arī A kategorijas piesārņojošās darbības nosacījumu ievērošana.
3.	Troksnis	Neveidojot jaunu ADV infrastruktūru, nepaaugstināsies trokšņa līmenis. Ierīkojot jaunu infrastruktūru, vai veidojot jaunus ADV maršrutus, sagaidāms minimāls kravas transporta pieaugums. Kravas auto dosies uz/no atkritumu dalītās savākšanas punktiem, laukumiem, savākšanas vietām. Ņemot vērā, ka transportēšana tiks organizēta atbilstoši 2014. gada 7. janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”

Nr.	Vides stāvokļa elements/ galvenās ietekmes	Izmaiņas, ja VLRAAP netiktu īstenots
		izvirzītajām prasībām, radušos troksni var uzskatīt par nenozīmīgu.
4.	Zeme/augsne	Plāna projekta laikā tiks pārveidota AARC Getliņi infrastruktūra, kā rezultātā var palielināties ietekme uz augsni. Neveicot jaunus ADV, pārstrādes un reģenerācijas pasākumus, nesamazināsies kaitējumi zemes un augsnes resursiem.
5.	Daba	Netiks īstenoti izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas pasākumi, attiecīgi, nesamazināsies dabas piegružošana ar plastmasas un stikla atkritumiem.
6.	Ainavas	ADV attīstība samazinās atkritumu ietekmi uz ainavu, tai skaitā arī uz vidi. ADV infrastruktūras ekspluatācijas efektivitāte ir proporcionāli efektīva sabiedrības informēšanas, izglītošanas pasākumu īstenošanai un svarīga ir ikviena indivīda līdzatbildība.
7.	Klimats	<p>Depolimērijas iekārta, katlu mājas-koka atkritumu sadedzināšanas iekārta, kompostēšanas laukums netiks izveidoti – nepalielināsies SEG apjoms no šīs darbībām.</p> <p>Savukārt nepārstrādājot atkritumus un neizmantojot materiālu otrreizēji, ko paredzēts darīt ar būvniecības un lielparāta atkritumu pārstrādes līnijas modernizāciju, sadzīves atkritumu pārstrādes iekārtas laukuma izbūvi, esošās šķirošanas rūpnīcas ēkas iegādi un transformāciju par atkritumu apsaimniekošanas klasteri, SEG apjoms atkritumu sektora atkritumu apglabāšanas daļā nesamazināsies.</p> <p>Poligonu gāzes, pēc to pārveides biometānā, var tikt izmantota kā degvielu transportam, ievadīšanai dabasgāzes tīklā vai izmantotu citiem energoresursu ieguves mērķiem, piemēram, elektrības ražošanai un apkurei. Izrietoši lielākie ieguvumi: metāns nenonāk gaisā, nepalielinās SEG emisijas, ar gāzi tiek aizstāti fosilie energoresursi.</p>

4. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt

VLRAAP projektā iekļauti šādi AARC Getliņi plānotie pasākumi:

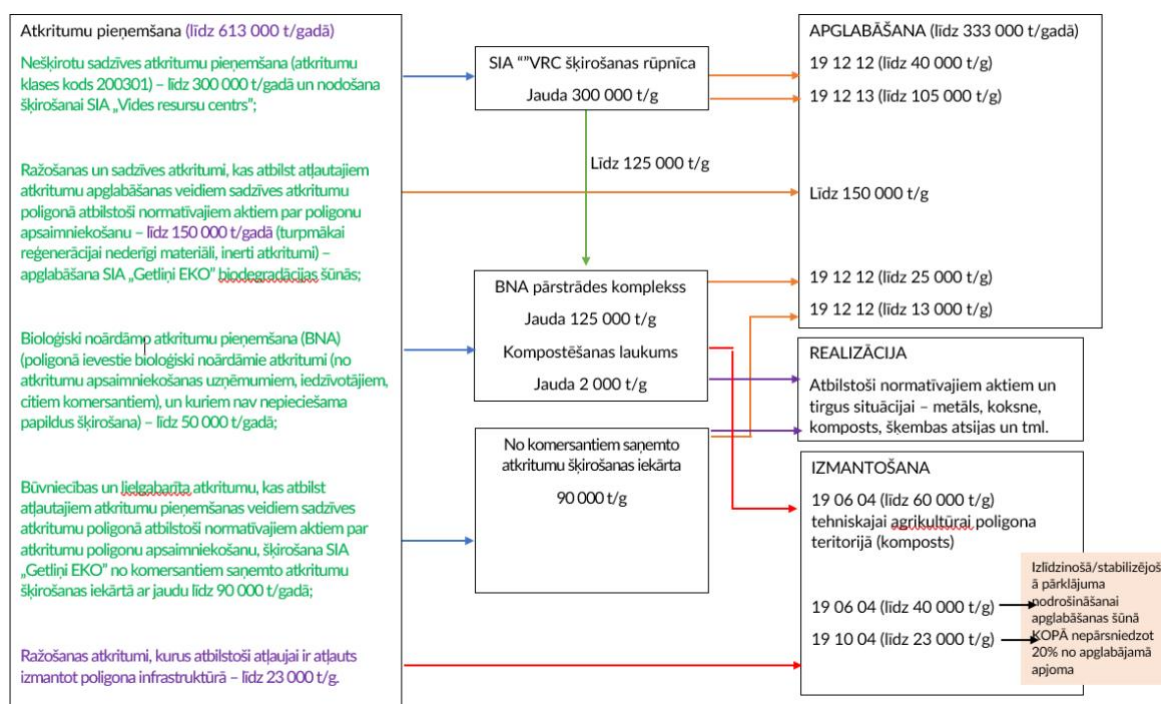
- 1) jauni infrastruktūras elementi: kompostēšanas laukuma būvniecība, depolimērāzijas iekārtas būvniecība, esošās šķirošanas rūpnīcas ēkas iegāde un transformācija par atkritumu apsaimniekošanas klasteri, katlu mājas-koka atkritumu sadedzināšanas iekārtas izbūve (uzņēmuma pašpatēriņam un udeņraža ražošanai), jauna sadzīves atkritumu apglabāšanas krātuves izbūve, sadzīves atkritumu pārstrādes iekārtas laukuma izbūve, biometāna ražošanas iekārtas būvniecība un iekārta biometāna nodošanai sadales tīklā;
- 2) darbības ar esošu iekārtu un infrastruktūras elementiem: būvniecības un lielpagarīta atkritumu pārstrādes līnijas modernizācija, poligona Getliņi notekūdeņu (t.sk. infiltrāta) attīrīšanas iekārtu un sistēmas rekonstrukcija, aktīvās atkritumu apglabāšanas šūnas slēgšana, poligona Getliņi vecā atkritumu kalna (izgāztuves daļas) sanācija piesārņojuma līmeņa mazināšanai, bioreaktora atrakšana un uzkrāto atkritumu pāršķirošana pēc 10 līdz 15 gadiem, kad noslēgsies gāzes savākšana no bioreaktora.

Tā kā AARC Getliņi teritorijā tiek plānota jaunas atkritumu apglabāšanas šūnas izveide, pēc SIA Getliņi EKO iniciatīvas tiek veikta ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra "Jaunu apglabāšanas šūnu izveide cieto sadzīves atkritumu poligona "Getliņi" teritorijā, Kaudzīšu ielā 57, Rumbulā, Stopiņu pagastā, Ropažu novadā". Lēmums par IVN nepieciešamību pieņemts 06.07.2020., jo paredzētās darbības ietvaros poligona teritorijā, vecā, rekultivētā atkritumu kalna ziemeļaustrumu daļā ~16 ha platībā plānota divu jaunu apglabāšanas šūnu izveide. Kopējā jauno apglabāšanas šūnu ietilpība plānota ~2 milj. tonnas.

Gan ierīkojot jaunus, gan rekonstruējot un modernizējot, arī ekspluatējot esošos sadzīves atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras elementus, nav sagaidāma kāda papildu negatīva ietekme uz vidi, jo SIA Getliņi EKO darbojas atbilstoši SIA "Getliņi EKO" Vidēja termiņa darbības stratēģijai 2019-2023, tajā izvirzītajiem finanšu un nefinanšu mērķiem, kur cita starpā noteikti sekojoši mērķi:

- Atkritumu apglabāšanas pakalpojuma nodrošināšana atbilstoši izsniegtajai atļaujai A kategorijas piesārņojošai darbībai;
- Nodrošināt ISO sertifikācijas uzturēšanu Kvalitātes vadības (9001) un Vides vadības (14001) jomās;
- Nodrošināt infiltrāta apsaimniekošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- Ierobežot kaitīgo vielu izplatību ārpus poligona;
- Ierobežot smaku un atkritumu izplatību;
- Nodrošināt nešķirotu SA sagatavošanu pirms apglabāšanas, atšķirot atkārtoti izmantojamus materiālus, kā arī nodalot BNA frakciju;
- Līdz 2035. gadam nodrošināt, ka tiek apglabāts ne vairāk kā 10% no nešķirotiem SA;
- Nodrošināt ražošanas atkritumu pārstrādes līnijas efektīvu darbību, pārstrādājot inertos atkritumus derīgos materiālos;
- Nodrošināt poligona infrastruktūras uzturēšanas darbus ar no ražošanas atkritumu pārstrādes iegūtajiem derīgajiem materiāliem u.c.

SIA Getliņi EKO A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā Nr. RI10IA0002 ietvertie darbības nosacījumi attēloti 4.1. attēlā.

4.1.attēls. AARC Getliņi darbības attēlojums atbilstoši A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā Nr. RI10IA0002 ietvertajiem darbības nosacījumiem

Šie un citi nosacījumi ir ietverti SIA Getliņi EKO A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā Nr. RI10IA0002, kam tiek nodrošināta regulāra nosacījumu izpilde. VVD regulāri veic AARC Getliņi darbības pārbaudes, pēdējo 3 pārbaudžu rezultāti un objekts darbojas atbilstoši izdotajai atļaujai.

- 1) 12.04.2022. VVD Ziņojumā par pārbaudes rezultātiem Nr.199- 42/2022 ietverts secinājums, ka atkritumu apsaimniekošanas jomā nav konstatēti atļaujas nosacījumu pārkāpumi.
- 2) 08.09.2022. VVD Ziņojumā par pārbaudes rezultātiem Nr. 199-78/2022 ietverts secinājums, ka pārbaudes objektā "Sadzīves atkritumu poligona "Getliņi" bioreaktora iekārtas kompleksa jaunbūve" ir ievērotas izvirzītās vides aizsardzības prasības un iekārtas izvietojuma shēma kopumā atbilst tehnisko noteikumu Nr.RI16TN0077 pielikumam.
- 3) 09.08.2023 VVD Ziņojumā par pārbaudes rezultātiem Nr. 184-22/2023 ietverti secinājumi:
 - 2022. gadā operators ir ievērojis Atļaujā noteiktos atkritumu apsaimniekošanas apjomus;
 - Pārbaudes laikā netika konstatēti pārkāpumi emisiju gaisā un smaku jomās. Emisijas gaisā tiek aprēķinātas atbilstoši Atļaujas nosacījumiem un tiek maksāts dabas resursu nodoklis, piemērojot atbilstošas nodokļa likmes;

- Poligona teritorija ir norobežota, sakopta un nav piegružota. 2022. gadā virszemes ūdeņu un pazemes ūdeņu monitorings veikts atbilstoši Atļaujā noteiktajam periodiskumam, visiem Atļaujā noteiktajiem ingredientiem;
- Operators ir iesniedzis Dienestā pārskatu par Atļaujas nosacījumu izpildi 2022. gadā, poligona gada pārskatu un LVGMC datu bāzē statistikas pārskatus, ievērojot noteiktos termiņus. Iesniegtā informācija atbilst faktiskajai situācijai;
- Pārbaudes laikā netika konstatēti būtiski pārkāpumi ūdens ieguves jomā;
- Sadzīves, lietus notekūdeņu apsaimniekošanā neatbilstības netika konstatētas;
- Pārbaudes dienā apsekojot teritoriju, poligona austrumu daļā no kalna vērojama infiltrāta filtrēšanās vidē. Infiltrāts uzkrājies starp atkritumu kalnu un apgaitas ceļu esošajā grāvītī (ārpus šī grāvīša posma, infiltrāta noplūde netika konstatēta). Operatoram jāveic atbilstoši pasākumi;
- Operators norādīja, ka plānots uzstādīt skaitītāju infiltrāta daudzuma uzskaitēi.

Katrai jaunai plānotai darbībai, kam tas nepieciešams, SIA Getliņi EKO saņem tehniskos noteikumus, ko izdod VVD saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 13. panta otro daļu un Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumu Nr.30 "Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai" 13. punktu un pielikuma 8.4. apakšpunktu.

Šāda darbību tendence saglabāsies arī attiecībā uz plānoto jauno infrastruktūru un esošās infrastruktūras rekonstrukciju un modernizāciju, kā arī ikdienas ekspluatāciju. Citas atkritumu apsaimniekošanas vietas alternatīvas netiek izskatītas, ņemot vērā priekšrocības, kādas ir jau ekspluatācijā esošai infrastruktūrai: esoša piesārņojošās darbības atļauja, teritorija, kas atbilst teritorijas plānojumam, iekārtota infrastruktūra, ierasta atkritumu plūsmu loģistika, elektroapgāde, kvalificēts pieredzējis personāls, izstrādāti atkritumu pievešanas un dalīti savākto sadzīves atkritumu izvešanas maršruti, notekūdeņu un infiltrāta attīrīšana u.c.

Savukārt pašvaldību teritorijās plānoti ADV pasākumi (punktu, laukumu izbūve, maršrutu optimizācija, pazemes un viedo ADV sistēmu izveide, dārzu parku atkritumu kompostēšanas vietu izveide) atbilstoši to saistošajiem noteikumiem par atkritumu apsaimniekošanu un teritoriju attīstības plāniem, līdz ar to, vērtējot vides stāvokļa aspektus to atrašanās vietās nav sagaidāma ietekme uz vidi.

5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

Atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pārvaldība ir viens no būtiskākajiem jautājumiem Eiropas Savienības un Latvijas attīstības plānošanas dokumentos, it īpaši vides aizsardzības, klimatneitralitātes un dabas resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomās. Tas nozīmē, ka juridiskām personām, kuras nodarbojas ar atkritumu pārstrādi, apglabāšanu, reģenerāciju un citām darbībām ar atkritumiem, tai skaitā arī SIA Getliņi EKO apsaimniekojot AARC Getliņi, ir jāievēro virkne normatīvajos aktos noteikto prasību. Apskatot izvirzītos galvenos virzienus VLAARP, skatot tās potenciālo vides problēmu kontekstā saistībā ar atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras atzaru, var izdarīt šādus punktus:

- 1) Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktu izveide pašvaldības teritorijā notiek ar pašvaldības pieņemtu lēmumu, atbilstoši saskaņojot punktu atrašanos ar attiecīgo nekustamā īpašuma īpašnieku. Šobrīd VLAAR teritorijā ADV punktu izvietojums ir ļoti nehomogēns un stipri atšķirīgs katrā pašvaldībā. No iegūtajiem datiem vislabāk attīstītā ADV punktu sistēma ir Bauskas novadā, vairāk nekā 100 punktu, citās pašvaldībās situācija ir sliktāka. Tikai viena no pašvaldībām (Mārupe) nevēlas attīstīt savākšanas infrastruktūru, bet gan pakalpojumu sniegt tikai ar savākšanas maršrutiem – individuālo konteineru apkalpošanu. Tomēr jāņem vērā, ka šāda sistēma nav iespējama visu ADV noteikto atkritumu veidiem, piemēram, tekstilam, lielgabarīta atkritumiem u.c. Par optimālu būtu uzskatāma visu iespējamo ADV veidu kombinēšana katrā pašvaldībā atkarībā no apdzīvotās ietas tipa un iedzīvotāju vēlmēm un iespējām, lai maksimāli gūtu iesaisti ADV sistēmā.
- 2) Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas laukumu izveide pašvaldības teritorijā notiek ar pašvaldības pieņemtu lēmumu, un tā izveidei attiecīgā VVD reģionālā vides pārvalde izsniedz tehniskos noteikumus. Dalītās savākšanas punktu izveide notiek sadarbības līguma ietvaros starp pašvaldību un apsaimniekotāju, vienojoties par konkrētām vietām punktu izveidei pašvaldības teritorijā. Dalīti savākto sadzīves atkritumu, tostarp sadzīves bīstamo atkritumu un / vai videi kaitīgu preču atkritumu savākšanai VLAAR teritorijā pēc iegūtajiem datiem ir izvietoti 25 atkritumu savākšanas laukumi, kas skaidri liecina par to, ka VLAARP paredzētie laukumi ir nepieciešami un šī veida infrastruktūra AAR ir jāattīsta, to ierīkošana veicama saskaņā ar normatīvo aktu prasībām.
- 3) VLAAR ir viens reģionāls atkritumu apsaimniekošanas centrs Getliņi, kurā tiek veiktas dažādas atkritumu apsaimniekošanas darbības. Jāatzīmē, ka nešķirotu sadzīves atkritumu pirmapstrādi Getliņu teritorijā veic cits komersants – SIA Vides resursu centrs. Līdzīga darbība tiek plānota arī turpmāk pēc 2025.gada, kas beigsies līgums ar minēto komersantu. Getliņi kā Latvijas lielākais atkritumu apsaimniekošanas centrs ir ar ļoti plašu teritoriju un plašu darbību spektru, ko īsumā nav iespējams aprakstīt. AARC Getliņi ekspluatācija un ikdienas darbība noris saskaņā ar saņemto A kategorijas piesārņojošo darbības atļauju Nr. RI10IA0002. Cita starpā atļauja nosaka prasības poligona iekārtošanai (ietverot jaunu objektu būvniecību poligonā), ekspluatācijai, uzraudzības un kontroles procedūrām, poligona slēgšanai un apsaimniekošanai pēc slēgšanas. Tāpat atļaujā noteiktas prasības augsnes, grunts, gaisa, kā arī pazemes ūdeņu aizsardzībai. Piesārņojuma atļaujas nosacījumi attiecināmi uz visiem pamatdarbības posmiem Getliņu teritorijā, kā arī ar

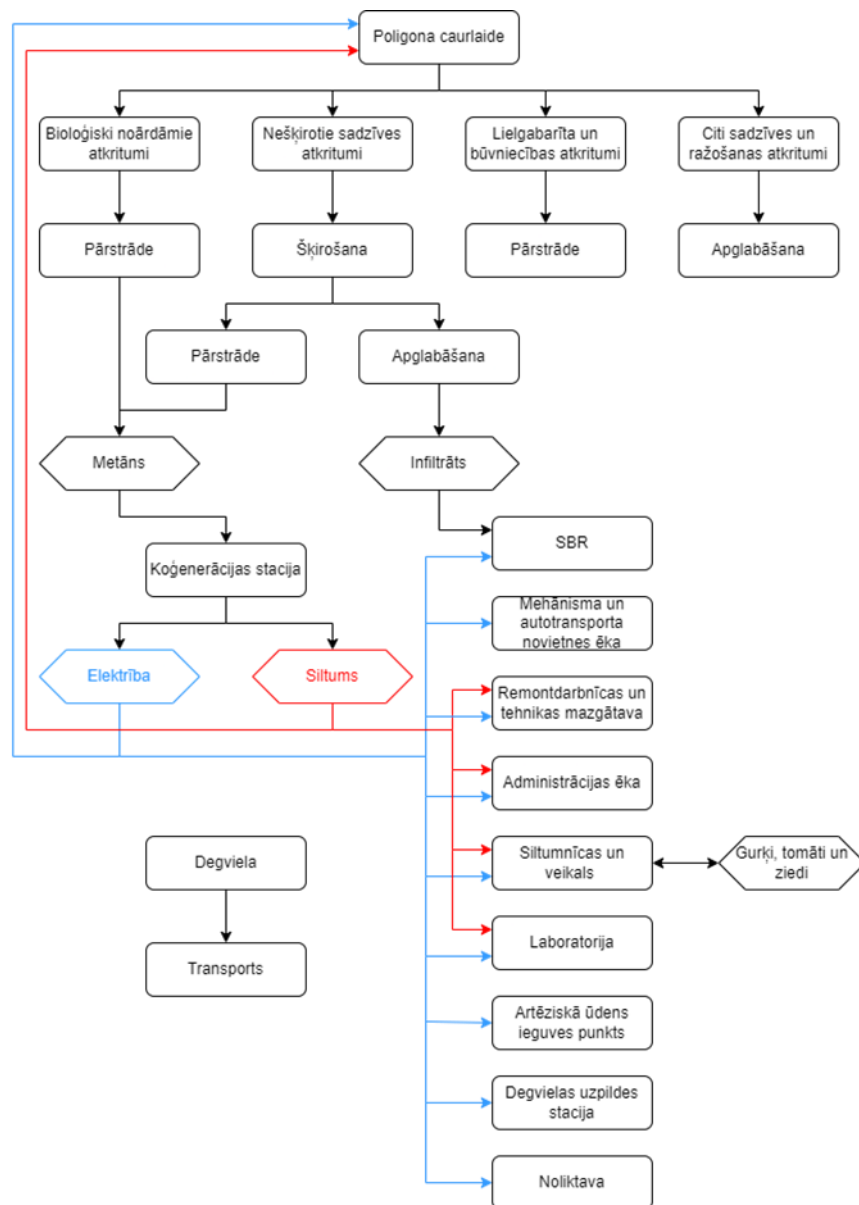
pamatdarbību (skat.5.2.attēlu) saistītām piesārņojošām darbībām – notekūdeņu novadīšanu, atkritumu apsaimniekošanu, gaisa un smaku emisijām, pazemes ūdens ieguvī, troksni, u.c. Lai nepieļautu vides stāvokļa pasliktināšanos poligonā un tā apkārtējā teritorijā, Getliņos jau gadu desmitiem tiek veikts vides stāvokļa monitorings. A kategorijas piesārņojošās darbības atļauja ir publiski pieejama un ikviens interesents var iepazīties ar tur iekļautajiem nosacījumiem.

5.1. attēls. AARC Getliņi no putna lidojuma

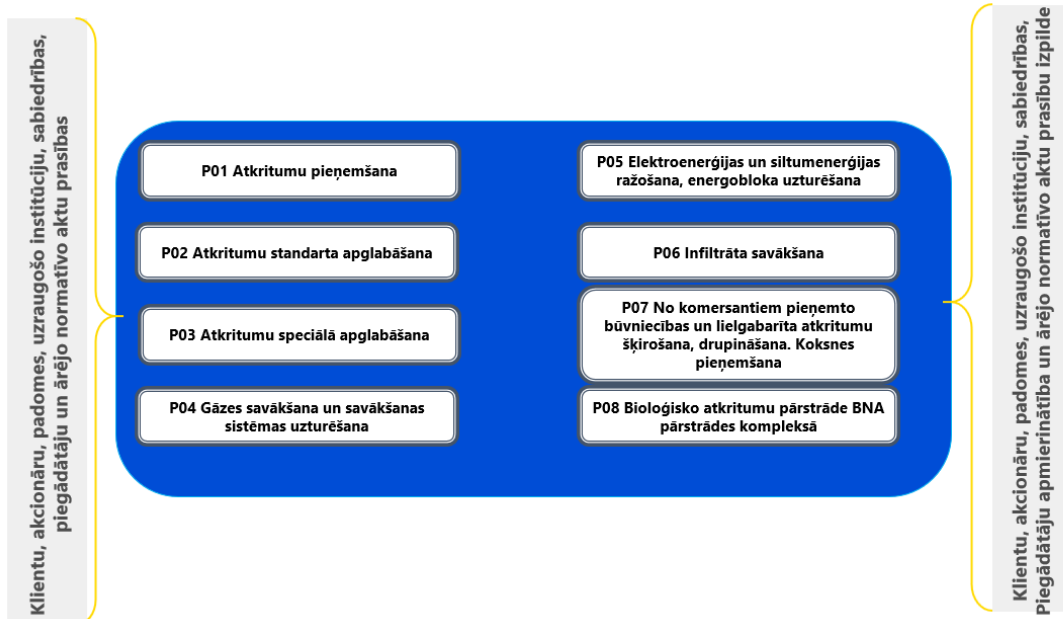
Kā līdz šim, attīstot jaunu infrastruktūru vai modernizējot esošo, paplašinot kādu darbību vai uzsākot jaunu, SIA Getliņi EKO nodrošina darbības normatīvo aktu paredzētajā kārtībā. Atbilstoši konsultācijām DAP AARC Getliņi neatrodas un nerobežojas ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un mikroliegumiem. No kā izrietoši nav attiecināmas tās prasības un aizliegumi, kas ir noteikti īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējos un individuālajos noteikumos, kā arī ĪADT dabas aizsardzības plāni. Jebkuru iekārtu vai infrastruktūras izvietojums gan poligona teritorijā, gan saistībā ar jebkuru atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras laukumu/šķirošanas u. tml. punktu izveidi, tiek noteikts atbilstoši esošajai normatīvajai bāzei, t.i., veicot visus nepieciešamos saskaņojumus. Neviena no institūcijām, ar ko notikušas konsultācijas, nav izvirzījusi konkrētus vai specifiskus nosacījumus AARC Getliņi esošajai vai plānotajai darbībai.

AARC Getliņi kopējā darbības shēma atspoguļota 5.2. attēlā.

5.2. attēls. AARC Getliņi kopējā darbības shēma (sarkanā bultā siltumenerģijas plūsmam, zilā – elektroenerģijai)

Galvenie darbības procesi Getliņos var tikt iedalīti 8 procesos (skat. 5.3. attēlu).

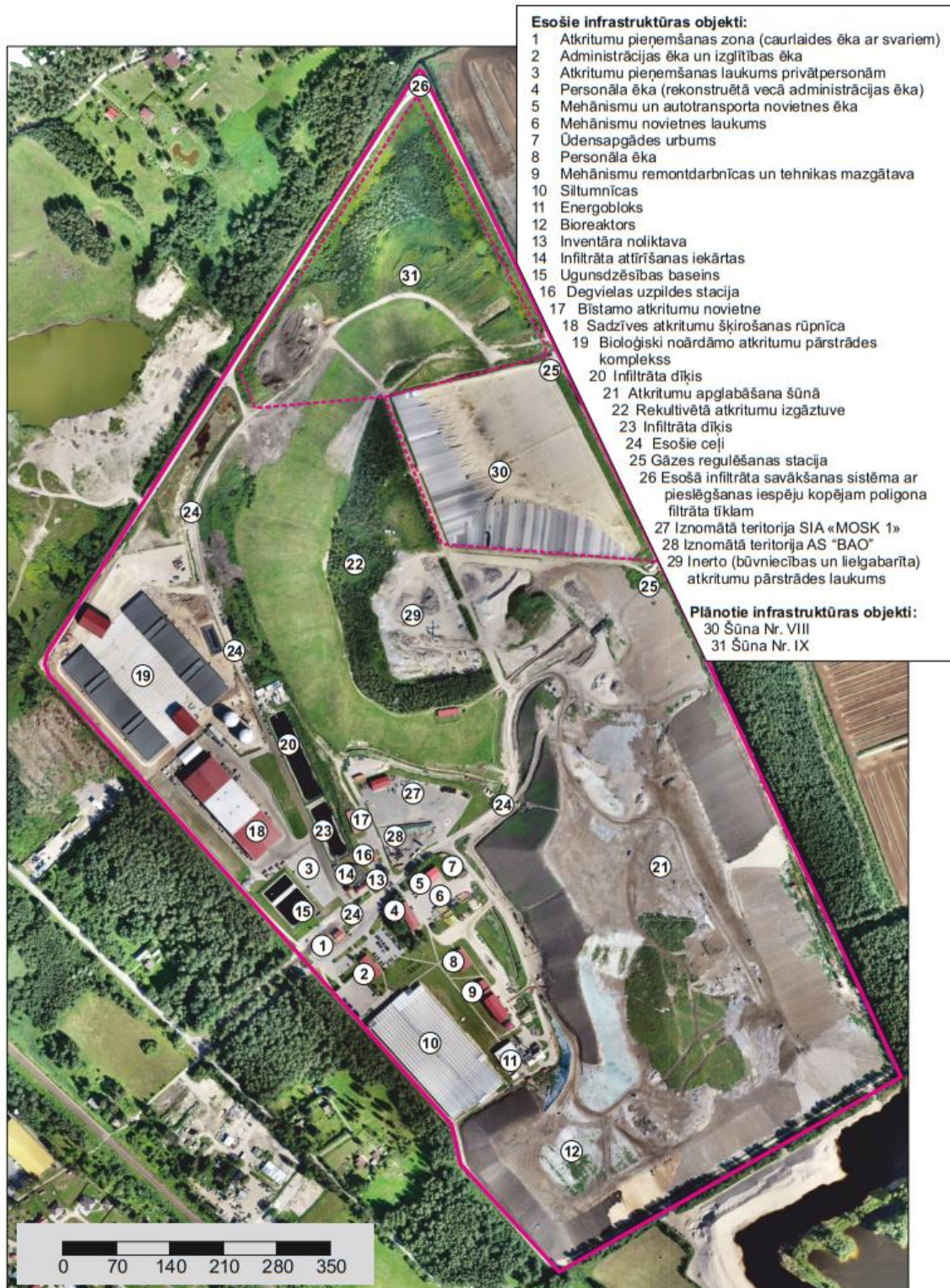
5.3. attēls. AARC Getliņi pamatdarbības procesi

Šobrīd plānotajiem objektiem šobrīd tiek veikta pilna IVN procedūra (skat. IVN ziņojuma pilnveidoto redakciju “Jaunu apglabāšanas šūnu izveide cieto sadzīves atkritumu poligona “Getliņi” teritorijā, Kaudzīšu ielā 57, Rumbulā, Stopiņu pagastā, Ropažu novadā” un 5.4. attēlu).

5.4. attēls. Jaunbūvējamās šūnas Nr. VIII pamatne un šūnas Nr. IX izbūves vieta

Pilns esošo un plānoto procesu nodrošināšanai infrastruktūras izvietojums attēlots 5.5. attēlā.

5.5. attēls. Esošie un plānotie infrastruktūras objekti AARC Getliņi

6. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības mērķis ir atkritumu apsaimniekošanas procesa radītās ietekmes samazināšana, kas tiek panākta, samazinot radīto atkritumu apjomu, drošā veidā apstrādājot un reģenerējot atkritumus vai arī atkritumus atgriežot saimnieciskajā apritē. Uz atkritumu apsaimniekošanas nozari Latvijā attiecināmas gan starptautiskajā mērogā noteiktās prasības (Starptautiskās konvencijas un Eiropas Savienības direktīvas), gan nacionālā līmeņa (tostarp reģionāla līmeņa) plānošanas dokumenti, gan arī normatīvie akti.

6.1. Starptautiskie nozares un vides aizsardzības mērķi

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas mērķi ir noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīvā 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu jeb "Atkritumu ietvardirektīvā". Šajā direktīvā ir noteikti pasākumi, lai aizsargātu vidi un cilvēku veselību, novēršot vai samazinot atkritumu rašanās un apsaimniekošanas negatīvo ietekmi un palīdzot mazināt resursu izmantošanas vispārējo ietekmi un veicinot tādas izmantošanas efektivitāti. Direktīvā ir noteikta atkritumu apsaimniekošanas darbību hierarhija, kas prioritārā secībā ir sekojoša:

- atkritumu rašanās novēršana;
- atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai;
- atkritumu pārstrāde;
- atkritumu cita tipa reģenerācija, piemēram, enerģijas reģenerācija; un
- atkritumu apglabāšana.

Direktīvai 2008/98/EK tika veikti arī grozījumi – Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem. Šo grozījumu viens no galvenajiem uzdevumiem: lai ekonomiku padarītu par aprites ekonomiku, ir nepieciešams veikt papildu pasākumus attiecībā uz ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu, pievēršoties visam produktu aprites ciklam, tai skaitā atkritumu apsaimniekošanai, tādā veidā, kas saglabā resursus un noslēdz aprites loku. Resursu izmantošanas efektivitātes uzlabošana un atkritumu kā resursu vērtības atzīšana var dot ieguldījumu Savienības atkarības no izejvielu importa mazināšanā un veicināt pāreju uz materiālu ilgtspējīgāku pārvaldību un aprites ekonomikas modeli.

6.2. Nacionālie nozares un vides aizsardzības mērķi

Nacionālie nozares mērķi ir noteikti AAVP2028. Valsts plāna stratēģiskie virsmērķi, kas sasniedzami atkritumu apsaimniekošanas sektorā ir šādi:

1. (M1) Novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patēriņģu uzvedības modeļa attīstību;
2. (M2) Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem un veicinot, ka resursi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē tautsaimniecībai noderīgā veidā;

3. (M3) Nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, veicinot attiecīgu produktu politiku, bīstamo un videi kaitīgo vielu ierobežojumus un pilnveidojot patērētāju informētību;
4. (M4) Nodrošināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Šobrīd AAVP2028 ir izvirzīts arī jauns stratēģisks uzdevums – materiālu atgūšana no atkritumu plūsmas, kas pārvirza apsaimniekošanas uzsvaru uz atkritumu apjoma samazināšanu un rašanās novēršanu, atkritumu pārstrādes un tai nepieciešamo priekšnosacījumu (t.sk. bīstamu vielu ierobežošanas produktos un dalītas savākšanas sistēmas) attīstību. AAVP2028 nav ieviešams bez visaptverošas un proaktīvi īstenotas sabiedrības informēšanas, izglītošanas un iesaistes, kas veicinātu tās paradumu maiņu attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu, it īpaši bez(maz)atkritumu dzīves veida un atkritumu šķirošanas darbību ieviešanu ikdienā gan sadzīvē, gan darba un mācību vidēs. Turklāt pašvaldības visu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savās administratīvajās teritorijās organizē atbilstoši pašvaldību saistošajiem noteikumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kā arī ievērojot AAVP2028 un reģionālo plānu.

6.3. Reģionālie nozares un vides aizsardzības mērķi

Papildus atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteiktajiem stratēģiskajiem mērķiem un normatīvajos aktos noteiktajiem sasniedzamajiem rādītājiem VLAAR tiek noteikti sekojoši mērķi un principi, kas ievērojami VLRAAP īstenošanā (t.sk. pasākumi, kas vērsti uz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma kvalitātes un pieejamības uzlabošanu):

- atkritumu apsaimniekošana tiek veikta ievērojot aprites ekonomikas principus, plānojot un īstenojot atkritumu apsaimniekošanas sektora pasākumus, tiek ievērota atkritumu apsaimniekošanas darbību hierarhija;
- atkritumu radītāji ir nodrošināti ar kvalitatīvu, savlaicīgi sniegtu, vides aizsardzības prasībām atbilstošu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu, tiek nodrošināta pilna spektra pakalpojumu sniegšana;
- atkritumu apsaimniekošanas sektora darbību reģionālā līmenī, kā arī sadarbību ar blakus esošajiem atkritumu apsaimniekošanas reģioniem centralizēti koordinē un kontrolē atkritumu apsaimniekošanas reģionālais centrs (turpmāk - AARC). AARC uzņemas atbildību par atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteikto mērķus sasniegšanu reģiona līmenī, šo saistību izpildei AARC tiek nodrošināts ar nepieciešamajiem resursiem, t.sk. reģiona līmenī saistošu lēmumu pieņemšanas tiesībām;
- īstenojot VLRAAP, tiek ievērotas normatīvo aktu prasības, tajā skaitā Eiropas Savienības noteiktie mērķi attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības efektivitāti un kvalitāti, tiek īstenoti valsts, reģionālā un vietējā līmeņa plānošanas dokumentos paredzētie pasākumi attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu;
- tiek veicināta atkritumu radītāju un citu iesaistīto pušu vides apziņas paaugstināšana un izpratnes veidošana par atkritumu apsaimniekošanas radīto ietekmi uz vidi un šīs ietekmes samazināšanas iespējām;
- atkritumu apsaimniekošanas sektorā iesaistītie pakalpojuma sniedzēji strādā izmantojot ilgtspējīgus risinājumus un labākās pieejamās tehnoloģijas visos atkritumu apsaimniekošanas posmos;

- tiek nodrošināta informācijas apkopošana, uzskaitē un aprīte starp iesaistītajām pusēm, t.sk. uzraugošajām un kontrolējošajām institūcijām.

Mērķu sasniegšanas rādītāju noteikšanai tiek izmantoti pieņēmumi:

- 1) radītais sadzīves (mājsaimniecības un tiem pielīdzināmu) atkritumu daudzums uz iedzīvotāju 2022.gadā – 478 kg atbilstoši statistikas datiem, ko izmanto OECD;
- 2) atkritumu sastāvs tiek pieņemts atbilstoši AAVP2028 norādītajam atkritumu sastāvam;
- 3) mērķi, kuru iedalījums nav pieejams pa gadiem, tiek iedalīti proporcionāli pa gadiem.

Bioloģisko atkritumu dalītā vākšana un pārstrāde

Kā liecina vadošo ES valstu praktiskā pieredze, visbūtiskāko ieguldījumu mājsaimniecības atkritumiem pielīdzināmu atkritumu pārstrādes apjomu palielināšanā un apglabāto atkritumu daudzuma samazināšanā sniedz bioloģisko ADV sistēmas aptveres paplašināšana un šo atkritumu nodošana pārstrādei. Bioloģiski norādāmo atkritumu klātbūtne nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmā tajā esošo iepakojumu padara neizmantojamu otrreizējai pārstrādei.

Nešķirotu sadzīves atkritumu sastāvā BNA īpatsvars sastāda vidēji 30-45%, tomēr ne visu BNA proporciju iespējams nodalīt ar ADV sistēmas palīdzību tehnisku ierobežojumu dēļ un iedzīvotāju paradumu dēļ. Plāna darbības periodā paplašinot BNA ADV sistēmas aptveri, dalīti savāktam BNA apjomam, kas nodots BNA pārstrādei, būtu jāsasniedz **~92 000 t** 2027. gadā. Tas prasīs ne tikai būtiski izvērst uzstādīto BNA konteineru skaitu reģionā, bet arī veicināt iedzīvotāju informēšanu un izglītošanu par atkritumu šķirošanas prasībām un to ievērošanu.

Plāna darbības periodā, kāpinot dalīti vāktu bioloģisko atkritumu apjomu, tiks uzlabota BNA pārstrādes galaprodukta – komposta – kvalitāte, kas ļaus lielāku īpatsvaru komposta izmantot tautsaimniecībā ārpus atkritumu apsaimniekošanas sistēmas (apzaļumošanā un augsnes ielabošanā). Papildus tam, iedzīvotājiem aktīvāk iesaistoties gan BNA mājkompostēšanā, gan kopienu komposta izveidē, netiešā veidā tiks samazināts kopējais radītais atkritumu daudzums.

Pārstrādei derīgu atkritumu nošķirošana no nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmas

Īstenojot iepriekš minēto pasākumu kopumu, paveras plašākas iespējas pārstrādei derīgu atkritumu nošķirošanai no nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmas. BNA klātbūtne sadzīves atkritumos pasliktina pārstrādei derīgo materiālu kvalitāti. Bioloģiskas izcelsmes piemaisījumu samazināšanas nešķirotu sadzīves atkritumu sastāvā dos iespēju šķirošanas stacijām un rūpnīcām iegūt vairāk kvalitatīvāku otrreizējo izejvielu. VLRAAP darbības laikā ir jāveic organizatoriski un tehniski pasākumi, lai uzlabotu sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbību, kas samazinās bīstamo atkritumu nonākšanu nešķirotu sadzīves atkritumu šķirošanas un mehāniskās pārstrādes iekārtās. Atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoma mērķa rādītāja praktiska sasniegšana (2025. gadā – 55%) prasīs aktīvu visas sabiedrības patēriņa un atkritumu šķirošanas paradumu izmaiņas, jo šis rādītājs ir piesaistīts radītā sadzīves atkrituma daudzuma proporcijai. Pasākumi kopējā rādītā atkritumu daudzuma samazināšanai tiešā veidā neietekmēs radītā un pārstrādei nodotā sadzīves atkrituma daudzuma savstarpējo proporciju (%).

Sadzīves atkritumu (iekrojuma) dalītā vākšana un nodošanai pārstrādei

Iepakojuma ADV sistēmas paplašināšanai un attīstībai iepakojuma veidiem, ko neaptver depoziņa sistēma, ir būtiska loma apglabāto atkritumu daudzuma samazināšanai un iepakojuma atkārtotai izmantošanai. Salīdzinot ar labo praksi gan atsevišķos Latvijas reģionos, gan ar labākajiem piemēriem ES valstīs, VLAAR līdz šim nav pietiekami plaši aptverta iepakojuma (papīra, plastmasas, stikla, metāla) ADV mājsaimniecībās. Liels potenciāls iepakojuma ADV sistēmas paplašināšanai VLAAR ir tad, ja tiek paplašināts individuālo privātmāju ADV konteineru pārklājums ārpus Rīgas un citu reģiona pilsētu aglomerāciju teritorijās. Veicot plašus sabiedrības informēšanas un pakalpojuma piedāvājuma veicināšanas pasākumus, plāna darbības laikā iespējams sasniegt daļēti savāktā iepakojuma apjomu **18-20%** no kopējā VLAAR radītā sadzīves atkritumu apjoma.

Izlietotā iepakojuma depoziņa sistēmas paplašināšana un attīstība

VLAAR izlietotā iepakojuma depoziņa sistēmai ir salīdzinoši laba aptvere, salīdzinot ar pārējiem Latvijas reģioniem. No 2023. gada sistēmā ir iekļautas atsevišķas jaunas iepakojuma kategorijas, kas uzlabos pārstrādei un atkārtotai izmantošanai nodotā iepakojuma apjoma rādītājus plāna pārskata periodā. Labākās prakses piemēri ES dalībvalstīs uzrāda vidēji līdz **75%** savākšanas īpatsvaru no tirgū laistā apjoma iepakojuma veidiem, kas iekļauti depoziņa sistēmā. VLRAAP darbības periodā depoziņa sistēmā apsaimniekotais iepakojums var sasniegt līdz **6%** no kopējā sadzīves atkritumu apjoma.

Nepārstrādājamu atkritumu reģenerācija ar enerģijas ieguvu

Īstenojot visus iepriekš minētos pasākumus, pieaugs pieprasījums pēc atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi. Katrai atkritumu (iekpojuma) plūsmai ir tehniski ierobežots atkārtotas pārstrādes un izmantošanas ciklu skaits. Katrā pārstrādes ciklā ir neizbēgams noteikts otrreizējo izejmateriālu zaudējums neatbilstošas kvalitātes un pārstrādes procesa tehnoloģisko ierobežojumu dēļ. Latvijas iepakojuma un atkritumu apsaimniekošanas statistika neatspoguļo faktisko situāciju ar zaudētā materiāla apjomu iepakojuma šķirošanas un pārstrādes procesā.

Atkritumu šķirošanas un pārstrādes atlikumu un citu nepārstrādājamu atkritumu reģenerācija ar enerģija ieguvu vidējā termiņā ir vienīgais ekonomiski pamatotais atkritumu reģenerācijas veids, kas nodrošina tiešanos uz atkritumu apglabāšanas apjoma samazinājuma mērķa izpildi. To apliecina Eiropā darbojošās **504** atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi rūpnīcas, kas nodrošina vairāk kā **101 milj. t/gadā** sadzīves atkritumu un iepakojuma pārstrādes atlikumu reģenerāciju. Šo iekārtu sarakstā nav ietvertas cementa ražošanas iekārtas, kas izmanto specifiski sagatavotu kurināmo (SRF/RDF).

VLRAAP darbības periodā plānots, ka atkritumu reģenerācijai ar enerģijas ieguvu sniegs būtiskāko ieguldījumu kopējā apglabāto sadzīves atkritumu apjoma samazināšanā. Sasniedzamais rezultatīvais rādītājs atkritumu reģenerācijai ar enerģijas ieguvu 2027. gadā tiek plānots aptuveni **161 000 t/gadā**.

Preču un lietu sagatavošana atkārtotai izmantošanai

Prognozējami vismazāko ieguldījumu varētu sniegt preču un lietu atkārtotas izmantošana, kas ir jauns, Latvijā vēl plaši nefunkcionējošs atkritumu apsaimniekošanas sistēmas elements. Aktivitātes īstenošanai ir būtiska sociāla un izglītojoša loma, ja apskata atkritumu hierarhiju un aprites ekonomikas principu ieviešanu, kas var kalpot par pamatu sistēmas plašākai attīstībai nākotnē. Plāna pārskata periodā tiek prognozēts, ka atkārtotai izmantošanai nodoto preču apjoms nepārsniegs **0,1%** no kopējā radīta sadzīves atkritumu daudzuma VLAAR.

Prognozējamie sadzīves atkritumu pārstrādes un atkārtotas izmantošanas mērķu sasniegšanas rādītāji un pieņēmumi šo rādītāju noteikšanai atkritumu plūsmām un apsaimniekošanas sistēmām skatāmi 6.1. tabulā.

6.1. tabula. Sasniedzamie kvantitatīvie rādītāji plāna pārskata periodā, tūkst. tonnas/gadā

Sistēmas veikspējas rādītāji	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Radītie mājsaimniecību un tiem pielīdzināmi atkritumi	429,351	443,926	458,389	462,147	460,523	458,899
Dalīti vākti un pārstrādei nodotie BNA	42,935	53,271	68,758	78,565	92,105	91,780
Dalīti savākts sadzīves atkritumu iepakojums	55,816	62,150	68,758	73,944	78,289	82,602
Depozīta sistēmā apsaimniekotais iepakojums	12,881	17,757	22,919	23,107	27,631	27,534
Atkritumi, kas nodoti reģenerācijai ar enerģijas ieguvu	21,468	35,514	45,839	161,752	161,183	160,615
Preču un lietu sagatavošana atkārtotai izmantošanai (t/gadā)	0	0	0	0	461	459
Apglabātie sadzīves atkritumi	364,948	364,019	366,711	254,181	253,288	252,395

Tikai daļu no AAVP2028 mērķiem iespējams tiešā veidā saistīt ar pašvaldību iespēju nodrošināt to īstenošanu. Spēkā esošais AAVP2028 neparedz mehānismus un pasākumus, kā nodrošināt atkritumu plūsmu apsaimniekošanu, kuru apjoms ir nepietiekams, lai nodrošinātu tehniski un ekonomisku pamatotu reģenerāciju un pārstrādi viena reģiona ietvaros. Īpaši tas attiecas uz tādām preču un atkritumu plūsmām kā atkārtoti izmantojams iepakojums, bīstamie atkritumi, nolietotie transporta līdzekļi, EEIA u.c. Ņemot vērā, ka VLAAR ģeogrāfiski un ekonomiski koncentrējas lielākā daļa esošo atkritumu pārstrādes iekārtu jaudu, loģiski būtu arī turpināt palielināt esošo pārstrādes iekārtu jaudu vai veidot jaunas pārstrādes iekārtas, sniedzot ieguldījumu ne tikai reģiona, bet visas valsts atkritumu apsaimniekošanas plāna mērķu realizācijā.

Informācija par VLAAR ietvertajiem mērķiem atkritumu apsaimniekošanā apkopota 6.2. tabulā.

6.2. tabula. Valsts atkritumu apsaimniekošanas mērķi reģiona līmenī

Valsts līmenī noteiktais mērķis	Atkritumu veids	Risinājums vai kvantitatīvais sasniedzamais rādītājs VLAAR līmenī
<p>1.1.Mērķis:</p> <p>līdz 2023. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma tekstilmateriāliem</p>	<p>tekstilmateriāli</p>	<p>Tekstilmateriālu savākšanai jābūt pieejamai katrā dalītās vākšanas laukumā un papildus konteineri izvietojami pie publiski pieejamām ēkām (piemēram, tirdzniecības centriem, bibliotēkām utt.). Jāņem vērā, ka plāna periodā paredzēta ne tikai tekstilmateriālu dalīta vākšanas ieviešana, bet arī ražotāja atbildības sistēmas radīšanu sākot ar 2024. gada 1. janvāri (AAL 37.3 un 37.4 pants, AAL Pārejas noteikumu 57.punkts), tādējādi pašvaldībām ir jāsadarbojas ar VVD un šīm sistēmām un jāseko uzskaitē, ko tās var deleģēt AARC.</p>
<p>1.2.Mērķis:</p> <p>līdz 2025. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināts vismaz līdz 55 % pēc masas</p>	<p>sadzīves atkritumi</p>	<p>Plāna 4. nodaļā prognozētais sadzīves (mājsaimniecību un tiem pielīdzināmo) atkritumu daudzums VLAAR 2025. gadā veido 527 544 tonnas. Tātad 2025. gadā atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoms jāpalielina vismaz līdz 290 149 tonnām.</p>
<p>1.3.Mērķis:</p> <p>nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoms tiek palielināts vismaz līdz 60 % pēc masas</p>	<p>sadzīves atkritumi</p>	<p>Plāna 4. nodaļā prognozētais sadzīves (mājsaimniecību un tiem pielīdzināmo) atkritumu daudzums VLAAR ir prognozēts tikai plāna periodam – līdz 2028. gadam. 2028. gadā tas veido 529 696 tonnas. Tātad 2028. gadā atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoms jāpalielina vismaz par 58%, t.i., vismaz līdz 307 224 tonnām.</p>
<p>1.4.Mērķis:</p> <p>līdz 2025.gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma sadzīves bīstamajiem atkritumiem</p>	<p>sadzīves bīstamie atkritumi</p>	<p>Sadzīves bīstamo atkritumu savākšanai jābūt pieejamai katrā dalītās vākšanas laukumā un papildus konteineri vai tvertnes izvietojami pie publiski pieejamām ēkām (piemēram, tirdzniecības centriem, bibliotēkām utt.) atsevišķu sadzīves bīstamo atkritumu savākšanai. Latvijā attiecībā uz šo atkritumu grupu (videi kaitīgas</p>

Valsts līmenī noteiktais mērķis	Atkritumu veids	Risinājums vai kvantitatīvais sasniedzamais rādītājs VLAAR līmenī
		preces) darbojas ražotāja atbildības sistēmas, tādējādi pašvaldībām ir jāsadarbojas ar VVD un šīm sistēmām un jāseko uzskaitēi, ko tās var deleģēt AARC.
<p>1.5.Mērķis:</p> <p>līdz 2023. gada 31. decembrim nodrošināts, ka bioloģiskie atkritumi ir vai nu pārstrādāti rašanās vietā, vai dalīti savākti un nodoti pārstrādei</p>	bioloģiskie atkritumi	<p>Bioloģisko atkritumu konteineriem dalītai šo atkritumu savākšanai vai iespējām kompostēt šos atkritumus uz vietas ir jābūt pieejamām visiem VLAAR iedzīvotājiem, šī veida atkritumi veido aptuveni 35% no kopējā daudzuma. Pašvaldībām ir jāveic arī šo darbību (savākšana, kompostēšana, pārstrāde) uzskaitē, ietverot gan no iedzīvotājiem savākto materiālu daudzumus, gan mājkompostēšanā, gan biogāzes stacijās pārstrādātos daudzumus. Funkciju iespējams deleģēt AARC.</p>
<p>1.6.Mērķis:</p> <p>vismaz 70 % pēc svara nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumi, sagatavoti atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiāla reģenerācijai, tostarp aizbēršanai</p>	nebīstamie būvniecības un ēku nojaukšanas atkritumi	<p>Pašvaldībām jānodrošina ar nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanu saistīto darbību uzskaitē. Būvgruži veido aptuveni 2% no kopējā sadzīves atkritumu daudzuma, tādējādi tas attiecas uz aptuveni 17,0 -17,8 tūkstošiem tonnu atkritumu. Funkciju iespējams deleģēt AARC. Pa gadiem šis sasniedzamais rādītājs veido attiecīgi:</p> <p>2023.gadā – 17 055 tonnas 2024.gadā – 17 399 tonnas 2025. gadā – 17 742 tonnas 2026. gadā – 17 839 tonnas 2027.gadā – 17 812 tonnas 2028. gadā – 17 785 tonnas</p>
<p>2.1.Mērķis:</p> <p>nodrošināta virzība uz mērķi līdz 2035. gadam nodrošināt, ka poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara)</p>	sadzīves atkritumi	Mērķa kvantitatīvie rādītāji nosakāmi nākamajā VLAAR plānā.

Valsts līmenī noteiktais mērķis	Atkritumu veids	Risinājums vai kvantitatīvais sasniedzamais rādītājs VLAAR līmenī
<p>3.1.Mērķis:</p> <p>līdz 2025.gada 31.decembrim tiek pārstrādāti 65% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām</p>	iepakojums	Sasniedzamais mērķis attiecināms uz 25,55% sadzīves (mājsaimniecību un tiem pielīdzināmo) atkritumu. Tādējādi 2025. gadā sasniedzamais rādītājs veido 89 562 tonnas.
<p>3.2.Mērķis:</p> <p>nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi.</p>	iepakojums	Plāna 4. nodaļā prognozētais sadzīves (mājsaimniecību un tiem pielīdzināmo) atkritumu daudzums VLAAR ir prognozēts tikai plāna periodam – līdz 2028. gadam. 2028. gadā tas veido 529 696 tonnas. Sasniedzamais mērķis attiecināms uz 25,55% sadzīves atkritumu. Tādējādi 2028. gadā sasniedzamais rādītājs veido 94 736 tonnas.
<p>4.1.Mērķis:</p> <p>NTL savākšanas apmērs ir ne mazāk kā 50 % no attiecīgajā gadā realizēto transportlīdzekļu skaita</p>	NTL	Neattiecas uz pašvaldību funkcijām. Latvijā attiecībā uz šo atkritumu grupu darbojas ražotāja atbildības sistēmas, tādējādi pašvaldībām ir jāsadarbojas ar VVD un šīm sistēmām un jāseko uzskaitēi, ko tās var deleģēt AARC.
<p>4.2.Mērķis:</p> <p>visu savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un pārstrāde notiek vismaz 85 % apmērā no NTL vidējās pašmasas</p>		
<p>4.3. Mērķis:</p> <p>savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un reģenerācija notiek vismaz 95 % apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas</p>		
<p>5.1.Mērķis:</p> <p>līdz 2021.gada 13.augustam ir palielināts EEIA savākšanas apjoms līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados</p>	EEIA	Latvijā attiecībā uz šo atkritumu grupu darbojas ražotāja atbildības sistēmas, tādējādi pašvaldībām ir jāsadarbojas ar VVD un šīm sistēmām un jāseko uzskaitēi, ko tās var deleģēt AARC.

Valsts līmenī noteiktais mērķis	Atkritumu veids	Risinājums vai kvantitatīvais sasniedzamais rādītājs VLAAR līmenī
<p>5.2.Mērķis:</p> <p>no 2021.gada 14.augusta ir palielināts EEIA atkritumu savākšanas apjoms līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados</p>	EEIA	
<p>5.3.Mērķis:</p> <p>EEIA reģenerācija un pārstrāde notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām</p>	EEIA	
<p>6.Mērķis:</p> <p>tiek savākti 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara Minētajā regulas projektā ir ietverti būtiski augstāki pārnēsājamo bateriju savākšanas mērķi, tomēr pašreizējā normatīvā akta izstrādes fāzē nav iespējams noteikt minēto mērķu apmēru un to sasniegšanas termiņu</p>	Baterijas	Latvijā attiecībā uz šo atkritumu grupu darbojas ražotāja atbildības sistēmas, tādējādi pašvaldībām ir jāsadarbojas ar VVD un šīm sistēmām un jāseko uzskaitē, ko tās var deleģēt AARC.
<p>7.1. Mērķis:</p> <p>līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77 % no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas</p>	iepakojums	Latvijā attiecībā uz šo preču kategoriju darbojas depozīta iepakojuma operators, tādējādi pašvaldībām ir jāsadarbojas ar VVD un šīm sistēmām un jāseko uzskaitē, ko tās var deleģēt AARC.
<p>7.2.Mērķis:</p> <p>līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90 % no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas</p>	iepakojums	

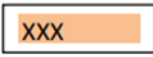

7. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

Atkritumu apsaimniekošana vislielāko ietekmi uz vidi rada tad, ja netiek savākti vai tiek nepilnīgi savākti atkritumi, kā arī tad, ja nav pareizi izvēlētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu atrašanās vieta, nav nodrošināta minēto objektu projektēšana, būvniecība un ekspluatācija atbilstoši normatīvo aktu un attiecīgo objektu darbībai izsniegto atļauju prasībām.

Pēdējos gados nav mainījusies izpratne par ietekmēm, ko rada atkritumu apsaimniekošanas darbības uz vidi (skat. 7.1.attēlu).

Atkritumu apsaimniekošanas iekārtu veids	Troksnis	Smakas	Daba Augu un dzīvnieku valsts	Augsne	Ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Klimats
Pārstrādes iekārtas	X	X	XX	X	XX	XX	-
Kompostēšana	XX	XXX	X	X V	XX	XXX	X
Mehāniski bioloģiskā apstrāde	XX	XXX	-	-	XX	XX	X
Anaerobā fermentācija	XX	XX	X V	X V	XX	XX	X
Atkritumu reģenerācija ar enerģijas atguvi	XX	XX	XX	XX	XX	XXX	XXX
Sadedzināšana	XX	XX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
Poligoni	XXX	XXX	XXX V	XXX	XXX	XXX	XXX XXXX
Atkritumu pārkraušanas stacijas	XX	XXX	-	-	XX	XX	V

Apzīmējuma atšifrējums

	- Tieša vai netieša labvēlīga ietekme
	- Nav ietekmes
	- Nav datu par būtisku ietekmi
	- Atsevišķos gadījumos var būt ietekme, kuru ir iespējams kontrolēt
	- Ietekmi var kontrolēt, bet var būt problēmas, ja iekārtu projektēšana, būvniecība vai ekspluatācija neatbilst normatīvo aktu prasībām
	- Negatīvu ietekmi rada visas iekārtas.

7.1. attēls. Atkritumu apsaimniekošanas darbību ietekme uz vidi

VLRAAP ir iekļauts AARC Getliņi plānotais pasākums G2.4. Depolimerācijas iekārtas būvniecība, kas pēc ietekmes varētu būt ar mazāku ietekmi nekā atkritumu reģenerācija ar enerģijas atguvi, taču, kā jau dokumentā minēts, pirms šī pasākuma izvēles ir jāveic nopietns izpētes darbs un jāanalizē visi saistītie aspekti, šobrīd nav pietiekamas informācijas par šo atkritumu reģenerācijas veidu.

Kopumā videi un iedzīvotājiem radītie traucējumi vai zaudējumi tiek iespējami mazināti, jo darbība plānota teritorijā, kur jau līdz šim notikusi un turpinās atkritumu apsaimniekošana, ievērojot saistošo normatīvo aktu prasības. Atkritumu apsaimniekošanas galvenās aktivitātes VLRAAP ietvaros notiks AARC Getliņi teritorijā, kas novietots atbilstoši teritoriālajam plānojumam – cieto sadzīves atkritumu poligons Getliņi ietilpst Rūpnieciskās apbūves teritorijā (R2). Atbilstoši Stopiņu novada teritorijas plānojumam Rūpnieciskās apbūves teritorija R2 ir funkcionālā zona, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir sadzīves atkritumu savākšana, šķirošana, uzglabāšana – deponēšana un pārstrāde. Teritorijas galvenie izmantošanas veidi cita starpā ir atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes uzņēmumu apbūve (13005) un inženiertehniskā infrastruktūra (14001). Apbūves parametri minētajā dokumentā R2 teritorijām nav noteikti, savukārt sadaļā “Citi noteikumi” izvirzīti nosacījumi: 1) zemes vienības robežās veicami pasākumi, lai apkārtējās teritorijas pasargātu no trokšņa, smakām un citiem kaitīgiem faktoriem, kā arī nosegtu neestētiskus skatus (370) un 2) ārpustelpu uzglabāšana jānorobežo ar nepārtrauktu un necaurredzamu žogu (371).

Līdz ar to nekādi papildu apgrūtinājumi plānotajā teritorijā nav paredzēti, tikai tās izmantošana atbilstoši paredzētajam mērķim. Poligonos esošā darbība un dažāda līmeņa plānošanas dokumenti un attīstības plāni, kā arī piegulošo teritoriju izmantošanas raksturs savstarpēji nekonfliktē un atbilst pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem zemes lietošanas mērķiem un saimnieciskās darbības iespējām. Tādēļ nav pamata uzskatīt, ka VLRAAP paredzēto aktivitāšu īstenošanas rezultātā videi un iedzīvotājiem radīsies būtiski traucējumi vai zaudējumi. Kopumā tiek veicināta AAR teritorijas līdzsvarota attīstība un nav saskatāmi riski negatīvai ietekmei uz apkārtējo vidi

7.1. tabula. Plāna projekta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

Atkritumu apsaimniekošanas darbība	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsne	Bioloģiskā daudzveidība	Cīvēku dzīvība un veselība	Komentāri
Atkritumu rašanās novēršana	+	+	+	+	+	+	Ņemot vērā spēkā esošo aizliegumu tirgū laist atsevišķus vienreizlietojamus plastmasas izstrādājumus, kas attiecas uz iepakojumu, pasākumu ietekme uz ūdens vidi vērtēta kā pozitīva. Kopumā

							atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem nav prognozējama negatīva ietekme uz vidi, tā kā tiek veikti pasākumi, kas novērš atkritumu rašanos vai samazina radīto atkritumu daudzumu un bīstamību.
Atkritumu dalītā vākšana	+	+	+	+	+	+	Atkritumu dalītās savākšanas pasākumiem pārsvarā ir pozitīva ietekme uz visiem vides aspektiem.
Atkritumu reģenerācija un pārstrāde	+	+/-	+/-	0	0/-	+/-	Atkritumu pārstrādes pasākumiem var būt neitrāla vai negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību atkarībā no atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtu izvietojuma. Bet ņemot vērā to, ka atkritumu pārstrādes iekārtas plānots izvietot tikai AARC Getliņi, kur jau šobrīd notiek darbības ar atkritumiem, ietekme uz vidi tiek iespējami mazināta un nebūs negatīva.
Atkritumu apglabāšana	0	0/-	+/-	0	0/-	0/-	Ņemot vērā, ka atkritumu apglabāšanas poligoni ir ierīkoti atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tiek apsaimniekoti atbilstoši normatīvo aktu un izsniegtajām atļaujām A kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, nav paredzams, ka atkritumu jaunajai poligona šūnai būs negatīva ietekme uz ūdens vai augsnes stāvokli. Tā kā poligonos apglabātie atkritumi tiek regulāri pārsegti un poligonos tiek nodrošinātas poligonu gāzes savākšanas un sadedzināšanas iekārtas, var prognozēt, ka minētajiem pasākumiem būs pozitīva ietekme uz

							<p>klimata un SEG aspektiem. Ir plānota AARC infrastruktūras pilnveidošana, līdz ar to var rasties negatīva ietekme uz gaisu un klimatu. Attiecībā uz ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, ir jāatzīmē, ka AARC Getliņi jau ir izveidots vietā, kas atbilst teritorijas plānojumam un tādējādi tam nav ietekmes uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.</p>
--	--	--	--	--	--	--	--

Novērtējuma apzīmējumi: - iespējama negatīva ietekme; + iespējama pozitīva ietekme; +/- var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme; 0 nav būtiskas ietekmes.

8. Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi

Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes mazināšanai ir iespējams piemērot vairākus risinājumus:

- ievērot normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam;
- izstrādājot teritorijas plānojumus, paredzēt tajos iespēju izvietot atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektus atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
- veikt atkritumu apsaimniekošanas objektu būvniecību un aprīkošanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
- nodrošināt, ka atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu darbībai tiek saņemtas normatīvajos aktos noteiktās atļaujas, un ka atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu darbība notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem un to darbībai izsniegtajām atļaujām;
- finanšu nodrošinājuma izmantošana;
- sodu par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem piemērošana tiem, kas pārkāpj normatīvajos aktos atkritumu apsaimniekošanas jomā noteiktās prasības.

Atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pārvaldība ir viens no būtiskākajiem jautājumiem Eiropas Savienības un Latvijas attīstības plānošanas dokumentos, it īpaši vides aizsardzības, klimatneitralitātes un dabas resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomās. Latvijā atkritumu apsaimniekošanas jomu reglamentē “Atkritumu apsaimniekošanas likums”, “Dabas resursu nodokļa likums”, “Iepakojuma likums”, “Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likums” un no tiem izrietošie vairāk nekā 40 Ministru kabineta noteikumi, kā arī pašvaldību saistošie noteikumi. Kopumā normatīvo aktu būtība ir vērsta uz to, lai neradītu ietekmi uz vidi uz cilvēku veselību, un to var realizēt, nosakot dažādus ierobežojumus, kas sīkāk apskatīti tālākajās šīs nodaļas apakšnodaļās.

8.1. Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam

Latvijā vairākos normatīvajos aktos ir noteikti ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam, lai mazinātu šo objektu ietekmi uz vidi un cilvēku dzīvību un veselību. Saskaņā ar “Aizsargjoslu likumu” aizsargjoslas tiek noteiktas ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm ir viens no sanitāro aizsargjoslu veidiem. Likumā ir noteikts, kādi ir aizsargjoslu izmēri atkarībā no objektiem, kā arī noteikti aizliegumi attiecībā uz objektu ierīkošanu. Piemēram, vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas šīs

aizsargjoslas. Sanitārās aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem, kuriem ir noteiktas paaugstinātas sanitārās prasības. Šo aizsargjoslu galvenais uzdevums ir sanitāro prasību nodrošināšana. Vērtējot ar atkritumu apsaimniekošanu veikto darbību īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi, kā viens no darbības iespējamajiem limitējošajiem faktoriem tiek vērtēta aizsargjoslu esamība paredzētās darbības un tai piegulošajā teritorijā, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumi tajās. Uz AARC Getliņi teritoriju un darbību attiecināmas šādas aizsargjoslas:

- Eksploatācijas aizsargjoslas – gar elektriskajiem tīkliem, elektrisko tīklu sadales iekārtām, ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem, autoceļiem;
- Sanitārās aizsargjoslas – ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm;
- Aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām ar nosacījumiem (ieguves avots - urbums P 101437 (DB Nr. 21083), kopējais atļautais patēriņš gadā - 127 750 m³) - stingrā režīma aizsargjoslai ap ūdens ņemšanas vietu nodrošināt virszemes ūdens noteci no aizsargjoslas, jābūt labiekārtotai, jābūt iežogotai. Nožogojuma augstums nedrīkst būt zemāks par 1,5 m un uz tā jābūt informatīvai zīmei ar uzrakstu „Nepiederošiem ieeja aizliegta”. Urbuma atveres aprīkojumam jābūt hermētiskam. Urbuma atveri šahtā drīkst ierīkot tikai tad, ja hidroģeoloģiskie un hidroloģiskie apstākļi pilnībā nodrošina šahtu pret applūšanu. Darbus, kas saistīti ar urbumu eksploatāciju (remontdarbi, tamponāža, jaunu urbumu izveidošana) atļauts veikt firmām, kurām ir licence šo darbu veikšanai. Visus datus, kas saistīti ar urbuma konstrukcijas, dziļuma un ražības izmaiņām, sūkņu nomaiņu, to iegremdēšanas dziļumu vai citu parametru izmaiņas fiksēt eksploatācijas žurnālā. Ūdens uzskaites mēraparatūras metroloģisko kontroli veikt atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Nodrošināt aizsargjoslas ap pazemes ūdens ņemšanas vietām atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Visus datus, kas saistīti ar urbuma konstrukcijas, dziļuma un ražības izmaiņām, sūkņu nomaiņu, to iegremdēšanas dziļumu vai citu parametru izmaiņas fiksēt urbuma eksploatācijas žurnālā. Nodrošināt pazemes ūdens ieguves urbumu atveres hermetizāciju, ūdens līmeņa mērīšanas un ūdens paraugu ņemšanas vietas ierīkošanu, sūkņu telpas uzturēšanu sanitārā un tehniskā kārtībā, kā arī nodrošināšanu pret applūšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumos Nr. 1032 “Atkritumu poligonu noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1032) ir noteiktas prasības atkritumu poligonu ierīkošanai, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanai un šo poligonu un izgāztuvju slēgšanai un rekultivācijai un kārtība, kādā slēdz un rekultivē atkritumu poligonus. Tāpat šie noteikumi paredz, ka poligona ierīkošanas vietu izvēlas saskaņā ar tās pašvaldības teritorijas plānojumu, kuras teritorijā paredzēts būvēt poligonu, kā arī šajos noteikumos ir noteikta poligona vietas izvēle un aizliegumi attiecībā uz to. Noteikumi Nr. 1032 paredz, ka poligona ierīkošanas vietu izvēlas saskaņā ar tās pašvaldības teritorijas plānojumu, kuras teritorijā paredzēts būvēt poligonu. Poligona būvniecības vietu izvēlas, ņemot vērā:

1. attālumu no apdzīvotām vietām, tūrisma objektiem, vietām, ko izmanto atpūtai un veselības aprūpei, kā arī no ūdenstilpēm, ūdenstecēm un lauksaimniecībā izmantojamām zemēm;
2. aprobežojumus visu veidu aizsargjoslās iespējamajā poligona būvniecības vietā;
3. ģeoloģiskos un hidroģeoloģiskos apstākļus iespējamajā poligona būvniecības vietā;

4. iespējamās poligona būvniecības vietas applūšanas, nosēšanās, noslīdeņu vai nogrūvumu varbūtību;
5. valdošo vēju virzienu attiecībā pret apdzīvotām vietām, tūrisma objektiem un vietām, ko izmanto atpūtai un veselības aprūpei;
6. paaugstinātas bīstamības objektu izvietojumu un to iespējamo nevēlamo ietekmi uz poligonu, kā arī poligona iespējamo ietekmi uz paaugstinātas bīstamības objektiem.

MK noteikumos Nr. 1032 ir noteiktas prasības atkritumu poligonu ierīkošanai, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanai un šo poligonu un izgāztuvju slēgšanai un rekultivācijai un kārtība, kādā slēdz un rekultivē atkritumu poligonus.

Var secināt, ka vairākos normatīvajos aktos noteikto ierobežojumu neievērošana, kas attiecināma uz atkritumu poligonu būvniecību, ierīkošanu un ekspluatāciju, var radīt ilglaicīgas sekas videi. Normatīvajos aktos noteikto prasību piemērošana var ievērojami samazināt atkritumu poligona radīto ietekmi uz dažādiem vides aspektiem, it īpaši uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, gaisa piesārņojumu, troksni un smakām.

8.2. Teritorijas plānošana

Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” paredz, ka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā ietilpst paskaidrojuma raksts, grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi. Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ietver spēkā esošo teritorijas plānojumu, lokālplānojumu un detālplānojumu īstenošanas izvērtējumu, sagatavotās teritorijas plānojuma redakcijas risinājumu aprakstu un tā atbilstību ilgtspējīgas attīstības stratēģijai. Grafiskajā daļā nosaka:

- funkcionālo zonējumu;
- teritorijas ar īpašiem noteikumiem; pašvaldības kompetencē esošās apgrūtinātās teritorijas;
- ciemu robežas.

Tāpat attēlo:

- valstspilsētu, novadu, novada pilsētu un novada pagastu robežas;
- publiskās infrastruktūras objektus (izņemot sociālās infrastruktūras objektus), norādot plānotos ceļus un plānotās pievienojumu vietas valsts un pašvaldību autoceļiem (publiskās lietošanas autoceļu tīklam), kuru novietojums var tikt precizēts būvprojektā atbilstoši ministru kabineta noteikumiem par pašvaldību, komersantu un māju ceļu pievienošanu valsts autoceļiem; nacionālas nozīmes derīgo izrakteņu atradņu teritorijas;
- teritorijas un objektus, kuriem noteikts nacionālo interešu objekta statuss;
- apgrūtinātās teritorijas un objektus, kuriem nosaka aizsargjoslas 30 saskaņā ar normatīvajiem aktiem par apgrūtinātajām teritorijām; ja nepieciešams, citas teritorijas un objektus.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos nosaka:

- prasības teritorijas izmantošanai katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā;
- apbūves parametrus katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā;
- nosacījumus detālplānojumu un to lokālplānojumu izstrādei, ar kuriem tiek grozīts pašvaldības teritorijas plānojums; citas prasības, aprobežojumus un nosacījumus, ņemot vērā teritorijas īpatnības un specifiku.

Teritorijas plānojumu izstrādes procesā tiek izvērtētas arī teritorijas, kas paredzētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam. Izstrādes procesā var mainīt šo teritoriju robežas. Paredzētās darbības īstenošanai SIA Getliņi EKO nav nepieciešams ierosināt grozījumus spēkā esošajā teritorijas plānojumā, jo AARC Getliņi saskaņā ar spēkā esošo Stopiņu pagasta teritorijas plānojumu ietilpst Rūpnieciskās apbūves teritorijā (R2). Atbilstoši Stopiņu novada teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem, Rūpnieciskās apbūves teritorija R2 ir funkcionālā zona, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir sadzīves atkritumu savākšana, šķirošana, uzglabāšana – deponēšana un pārstrāde. Teritorijas galvenie izmantošanas veidi cita starpā ir atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes uzņēmumu apbūve (13005) un inženiertehniskā infrastruktūra (14001). Apbūves parametri minētajā dokumentā R2 teritorijām nav noteikti, savukārt sadaļā “Citi noteikumi” izvirzīti nosacījumi: 1) zemes vienības robežās veicami pasākumi, lai apkārtējās teritorijas pasargātu no trokšņa, smakām un citiem kaitīgiem faktoriem, kā arī nosegtu neestētiskus skatus (370) un 2) ārpustelpu uzglabāšana jānorobežo ar nepārtrauktu un neauredzamu žogu (371).

8.3. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem

Atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu apsaimniekošana vērtējuma atbilstoši vides, dabas aizsardzības un citiem normatīvajiem aktiem, kuros ietvertas prasības konkrētajai paredzētajai darbībai, proti, par atkritumu apsaimniekošanu. Pēc būtības atkritumu apsaimniekošanas objektu būvniecībai un aprīkošanai tiek izvirzītas prasības, lai pēc iespējas novērstu minēto objektu ietekmi uz vidi, cilvēku dzīvību un veselību.

Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra noteikumi Nr. 788 “Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām” nosaka atkritumu savākšanas un šķirošanas vietu veidus, atkritumu savākšanas un šķirošanas vietu ierīkošanas un apsaimniekošanas prasības, kā arī prasības bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas vietu ierīkošanai un apsaimniekošanai. Atbilstoši šajos noteikumos ietvertajām prasībām sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktā nodrošina:

1. izvietojumu, kas nodrošina transportlīdzekļu piekļuvi;
2. virsmas segumu, kas nodrošina atkritumu konteineru izvietojumu;
3. tādu savākšanas punkta platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus;
4. piekļuvi savākšanas punktam neierobežotu laiku.

Šķirotu atkritumu savākšanas laukumā nodrošina:

1. ūdensnecaurīdīgu virsmas segumu;
2. lietis notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja atkritumi netiek uzglabāti konteineros vai tvertnēs ar vāku, vai telpās;
3. transportlīdzekļu piekļuvi;
4. tādu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu (tajā skaitā pašpresējošos konteinerus) vismaz šādiem dalīti savāktu atkritumu veidiem (plastmasas atkritumi; izlietotais plastmasas iepakojums; koksne un izlietotais koka iepakojums; papīrs un kartons, izlietotais papīra un kartona iepakojums; izlietotais stikla iepakojums; cita veida stikla atkritumi; metāla iepakojums; sadzīvē radušies bīstamie atkritumi; smērēļļas, svīnu saturoši elektriskie akumulatori,

elektriskie akumulatori (niķeļa–kadmija, dzelzs–niķeļa), galvaniskie elementi, galvaniskās baterijas un citi elektriskie akumulatori, visu veidu riepas, eļļas filtri, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, arī liela izmēra dzesēšanas iekārtas, saldētavas un ledusskapji, gāzizlādes spuldzes);

5. visa savākšanas laukuma teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi savākšanas laukumam ārpus tā darba laika;
6. savākšanas laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas tādas kā telpas darbiniekiem, elektroapgādes sistēmu, ugunsdzēsšanas aprīkojumu.

Atkritumu šķirošanas un pārkraušanas stacijā nodrošina:

1. ūdensnecaurlaidīgu laukuma segumu ar lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja savāktie atkritumi netiek uzglabāti konteineros vai tvertnēs ar vāku, vai telpās (izņemot būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu uzglabāšanas vietas, kur nodrošina ūdensnecaurlaidīgu laukuma segumu);
2. transportlīdzekļu piekļuvi;
3. šķirošanas un pārkraušanas stacijā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu un svarus šķirošanas un pārkraušanas stacijā ievesto un izvesto atkritumu svēršanai;
4. ja šķirošanas un pārkraušanas stacijā atkritumus šķiro vai pieņem no apmeklētājiem, – tādu šķirošanas un pārkraušanas stacijas platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu (tajā skaitā pašpresējošos konteinerus) vismaz šādiem dalīti savāktu atkritumu veidiem (plastmasas atkritumi; izlietotais plastmasas iepakojums; koksne un izlietotais koka iepakojums; papīrs un kartons, izlietotais papīra un kartona iepakojums; izlietotais stikla iepakojums; cita veida stikla atkritumi; sadzīvē radušies bīstamie atkritumi; videi kaitīgu preču atkritumi; metāla iepakojums; liela izmēra atkritumi; būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi);
5. visas šķirošanas un pārkraušanas stacijas teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi šķirošanas un pārkraušanas stacijai ārpus tās darba laika;
6. šķirošanas un pārkraušanas stacijas darbībai nepieciešamās būves un iekārtas (telpas darbiniekiem; elektroapgādes sistēmu; ugunsdzēsšanas aprīkojumu);
7. ja šķirošanas un pārkraušanas stacijā atkritumus šķiro vai pieņem no apmeklētājiem, – piekļuvi šķirošanas un pārkraušanas stacijai vismaz 20 stundas nedēļā, tajā skaitā vismaz vienu dienu nedēļas nogalē (sestdien vai svētdien), kā arī vismaz vienu darba dienu līdz plkst. 19.00.

Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanas laukumā nodrošina:

1. ūdensnecaurlaidīgu laukuma virsmas segumu;
2. transportlīdzekļu piekļuvi;
3. būvniecības atkritumu savākšanas laukumā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, un reģistrāciju;
4. svarus būvniecības atkritumu savākšanas laukumā ievesto un izvesto atkritumu masas noteikšanai;
5. tādu atkritumu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu;
6. visa būvniecības atkritumu laukuma apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi būvniecības atkritumu savākšanas laukumam ārpus tā darba laika;

7. savākšanas laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas (telpas darbiniekiem; elektroapgādes sistēmu; ugunsdzēsšanas aprīkojumu).

Metāllūžņu noliktavā nodrošina:

1. ūdensnecaurīdīgu laukuma virsmas segumu ar lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja savāktie metāllūžņi netiek uzglabāti konteineros ar vāku vai telpās;
2. transportlīdzekļu piekļuvi;
3. metāllūžņu noliktavā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, un reģistrāciju;
4. svarus metāllūžņu noliktavā ievesto un izvesto atkritumu masas noteikšanai;
5. tādu atkritumu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot metāllūžņu konteinerus, ja tādi tiek izmantoti attiecīgajā noliktavā;
6. visas metāllūžņu noliktavas teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi metāllūžņu noliktavai ārpus tās darba laika;
7. metāllūžņu noliktavas darbībai nepieciešamās būves un iekārtas (telpas darbiniekiem; elektroapgādes sistēmu; ugunsdzēsšanas aprīkojumu).

Bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumā nodrošina (nepiemēro bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumiem, kas izvietoti sadzīves atkritumu poligonu teritorijās):

1. virszemes ūdeņu savākšanas sistēmu (tajā skaitā smilšu uztvērējus) savākto virszemes ūdeņu izsmidzināšanai uz komposta kaudzēm vai novadīšanai sadzīves atkritumu poligona infiltrāta uzkrāšanas iekārtās (ja bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumu ierīko sadzīves atkritumu poligona teritorijā);
2. ūdensnecaurīdīgu segumu, lai nepieļautu gruntsūdeņu un pazemes ūdeņu piesārņošanu, nodrošinot, ka ekspluatācijas laikā maksimālais gruntsūdens līmenis ir zemāks par vienu metru no laukuma pamatnes;
3. koku un krūmu stādījumu ap bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukumu;
4. apgaismojumu un iežogojumu;
5. ievesto un izvesto atkritumu veidu un masas novērtēšanu un reģistrāciju;
6. laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas (telpas darbiniekiem; elektroapgādes sistēmu; ugunsdzēsšanas aprīkojumu; ūdensapgādes sistēmu);
7. neapstrādātā materiāla pārvadāšanai izmantoto konteineru, tvertņu un transportlīdzekļu tīrīšanu un dezinficēšanu.

Zaļo un dārza atkritumu kompostēšanas vietā nodrošina:

1. ūdensnecaurīdīgu segumu, lai nepieļautu gruntsūdeņu un pazemes ūdeņu piesārņošanu, kā arī nodrošinātu mehānismu un transporta pārvietošanos;
2. zaļo un dārza atkritumu kompostēšanas vietas iežogojumu.

Ministru kabineta 2014. gada 8. jūlija noteikumi Nr. 388 "Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība" nosaka prasības, kas jāievēro iekārtu atkritumu apstrādes, atkārtotas izmantošanas, pārstrādes un reģenerācijas iekārtu operatoriem; iekārtu atkritumu savākšanas un apstrādes prasības; iekārtu atkritumu savākšanas, atkārtotas izmantošanas, pārstrādes un reģenerācijas apjomus un termiņus. Šie noteikumi nosaka, ka pirms jebkuras darbības, kas tiek veikta iekārtu atkritumu uzglabāšanas (arī īslaicīgas uzglabāšanas) vietās, lai šo atkritumu ķīmiskās vielas un

sastāvdaļas atdalītu, izjauktu, sasmalcinātu, kā arī sagatavotu pārstrādei vai apglabāšanai, operators ierīko:

1. ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu pretinfiltrācijas segumu;
2. pret nokrišņiem izturīgu pārsegumu;
3. virszemes noteces savākšanas iekārtas un eļļas uztvērējus, ja attiecīgajā uzglabāšanas vietā ir paredzēts uzglabāt iekārtu atkritumus, no kuriem ir iespējama eļļu izdalīšanās.

Ministru kabineta 2011. gada 21. jūnijā noteikumi Nr. 485 "Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība" nosaka kārtību, kādā apsaimniekojami polihlorētos bifēnīlus un polihlorētos terfenīlus saturoši atkritumi, naftas produktu atkritumi, bateriju un akumulatoru atkritumi un titāna dioksīda rūpniecības atkritumi; bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanai, apstrādei un pārstrādei izvirzāmās prasības; bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanas un pārstrādes apjomus un termiņus, arī ziņojuma sniegšanas kārtību par šo darbību izpildi; titāna dioksīda ražošanas iekārtu radīto emisiju ierobežošanas, kontroles un monitoringa prasības. Šie noteikumi nosaka, ka bateriju un akumulatoru atkritumu uzglabāšanas (arī īslaicīgas uzglabāšanas) vietā vai apstrādes iekārtās operators ierīko:

1. ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu pretinfiltrācijas segumu vai piemērotu konteineru;
2. pret nokrišņiem izturīgu pārsegumu;
3. virszemes noteces savākšanas iekārtas un eļļas uztvērējus, ja attiecīgajā uzglabāšanas vietā ir paredzēts uzglabāt bateriju un akumulatoru atkritumus, no kuriem iespējama eļļas izdalīšanās.

Ministru kabineta 2011. gada 24. maija noteikumos Nr. 401 „Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai” ir noteikts, ka operators nodrošina, ka:

1. iekārtu projektē, būvē un darbina, ievērojot visas šajos noteikumos un citos vides aizsardzības jomu reglamentējošajos normatīvajos aktos noteiktās prasības, kā arī ņemot vērā sadedzināmo atkritumu kategoriju;
2. atkritumu sadedzināšanas vai līdzsadedzināšanas procesā iegūto siltumu izmanto iespējami lietderīgi (iegūstot elektroenerģiju vai iegūto siltumu izmantojot apkurei);
3. atkritumi tiek sadedzināti pēc iespējas pilnīgāk, lai kopējais oglekļa saturs pelnos un izdedžos nepārsniegtu 3 % vai zudumi sadedzināšanas procesā nepārsniegtu 5 % no materiāla sausā svara, kā arī samazinātos atkritumu bīstamība. Ja nepieciešams, operators izmanto atkritumu priekšapstrādes tehnoloģijas;
4. atlikumus, kuru rašanos nav iespējams novērst un kurus nevar atkārtoti izmantot, apglabā normatīvajos aktos par atkritumu pārstrādes, reģenerācijas un apglabāšanas veidiem noteiktajā kārtībā;
5. darbiniekiem, kuri vada un apsaimnieko iekārtas, ir nepieciešamā izglītība, kā arī zināšanas par ķīmiskajām vielām un bīstamajiem ķīmiskajiem produktiem atbilstoši normatīvajiem aktiem par nepieciešamo izglītības līmeni personām, kuras veic uzņēmējdarbību ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem.

8.4. Normatīvajos aktos noteiktās prasības par atkritumu apsaimniekošanas atļaujām

Normatīvajos aktos noteikto atkritumu apsaimniekošanas atļauju saņemšana nodrošina, ka normatīvajos aktos noteiktās prasības tiks piemērotas attiecīgajiem atkritumu

apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem, novēršot un mazinot to ietekmi uz vidi, kā arī preventīvus pasākumus, lai netiku apdraudēta cilvēku veselība. Saskaņā ar “Atkritumu apsaimniekošanas likumu” atkritumu apsaimniekotājs pirms attiecīgo darbību veikšanas saņem VVD atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai vai atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai vai atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai. VVD atļauja nepieciešama atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai, uzglabāšanai, kā arī slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanai un atkritumu pāršķirošanai. Atkritumu poligona, izgāztuves, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu īpašnieks vai apsaimniekotājs apsaimnieko atkritumu poligonu, izgāztuvi, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu saskaņā ar atļauju A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, šo likumu un citiem vides aizsardzības jomu regulējošiem normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar Ministru kabineta 2011. gada 13. septembra noteikumiem Nr. 703 „Noteikumi par kārtību, kādā izsniedz un anulē atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, kā arī par valsts nodevu un tās maksāšanas kārtību” noteikto, ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, tam nav nepieciešama atsevišķa atļauja atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai. Savukārt, ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, un tas vēlas atrakt slēgtu vai rekultivētu atkritumu izgāztuvi un pāršķirot tajā esošos atkritumus, tam papildus ir nepieciešama slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanas un tajā esošo atkritumu pāršķirošanas atļauja. Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumi Nr. 1082 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” nosaka A kategorijas piesārņojošas darbības pieteikšanas nosacījumus, kā arī nosacījumus, uz kuriem pamatojoties izsniedzama atļauja A kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai; B kategorijas piesārņojošas darbības pieteikšanas nosacījumus, kā arī nosacījumus, uz kuriem pamatojoties izsniedzama atļauja B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai; C kategorijas piesārņojošas darbības, kā arī C kategorijas piesārņojošas darbības iesnieguma saturu un iesniegšanas kārtību; kārtību, kādā VVD reģistrē C kategorijas piesārņojošas darbības; kārtību, kādā VVD pārskata nosacījumus, kas noteikti A vai B kategorijas atļaujā, kā arī nepieciešamības gadījumā atjauno vai papildina šos nosacījumus.

8.5. Finanšu nodrošinājums

Atbilstoši “Atkritumu apsaimniekošanas likumā” noteiktajam kopš 2018. gada 1. jūlija atkritumu apsaimniekotājs atļaujas saņemšanai atkritumu pārvadāšanai, atkritumu uzglabāšanai, kā arī pārstrādei un reģenerācijai iesniedz VVD finanšu nodrošinājumu. Atkritumu apsaimniekotājam finanšu nodrošinājums jāuztur spēkā visu atļaujas darbības laiku. Ja atļaujas darbības laikā atkritumu apsaimniekotājam nav spēkā esoša finanšu nodrošinājuma, atļaujas darbība tiek apturēta līdz attiecīga nodrošinājuma iesniegšanai VVD. Ministru kabineta 2021. gada 25. februāra noteikumi Nr. 134 „Finanšu nodrošinājuma piemērošanas kārtība atkritumu apsaimniekošanas darbībām” nosaka kārtību, kādā atkritumu apsaimniekotājs iesniedz VVD finanšu nodrošinājumu, tā pagarinājumu vai atjaunojumu; finanšu nodrošinājuma pieprasīšanas kārtību, tā apmēru, 35 termiņu, uz kādu izsniedzams, pagarināms vai atjaunojams nodrošinājums, kā arī finanšu nodrošinājuma dokumentu paraugus.

8.6. Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem

Vairākos Latvijas normatīvajos aktos ir noteiktas sankcijas par atkritumu apsaimniekošanas prasību pārkāpšanu. "Atkritumu apsaimniekošanas likums" nosaka, ka par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu atkritumu radītājam vai valdītājam: fiziskajai personai — no četrpadsmit līdz divsimt naudas soda vienībām, bet juridiskajai personai — no piecdesmit līdz piecsimt sešdesmit naudas soda vienībām.

Soda sankcijas paredzētas par šādiem pārkāpumiem:

- atkritumu uzskaites noteikumu pārkāpšana;
- normatīvajos aktos noteikta speciālā marķējuma, kurā norādīta prasība savākt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumus atsevišķi no citiem atkritumiem, nelietošana elektriskajām vai elektroniskajām iekārtām vai speciālā marķējuma, kurā norādīta prasība savākt bateriju un akumulatoru atkritumus atsevišķi no citiem atkritumiem, nelietošana baterijām un akumulatoriem;
- normatīvajos aktos elektrisko un elektronisko iekārtu, bateriju vai akumulatoru ražotājam noteiktās prasības reģistrēties nepildīšana;
- atkritumu savākšana, pārvadāšana, pārkraušana, šķirošana vai uzglabāšana vai par slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšana un atkritumu pāršķirošana bez atļaujas;
- normatīvajos aktos atkritumu pārrobežu pārvadājumiem noteikto prasību pārkāpšana.

"Krimināllikums" nosaka, ka par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu, par atkritumu ieviešanu Latvijas teritorijā vai tranzītpārvadāšanu cauri Latvijas teritorijai, pārkāpjot noteikumus, bīstamu vielu neatļautu apglabāšanu ūdeņos un zemes dzīlēs, kā arī jūras, zemes, mežu un ūdeņu piesārņošanu un piegružošanu ar bīstamiem atkritumiem, personas ir saucamas pie kriminālatbildības un var tikt sodītas. Personām, atkarībā no noziedzīgā nodarījuma, var piespriest brīvības atņemšanu, piespiedu darbu vai naudas sodu, dažos gadījumos - brīvības atņemšanu ar probācijas uzraudzību

9. Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē

9.1. Alternatīvas

Apskatot atkritumu apsaimniekošanas nozari, var izcelt šādus galvenos alternatīvos risinājumus sistēmas darbības pilnveidošanai:

1. Reģiona dalījums atkritumu apsaimniekošanas zonās;
2. Alternatīvie risinājumi dalītās vākšanas sistēmas pilnveidošanai;
3. Mājsaimniecībās radīto būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apsaimniekošana;
4. Dārzu un parku (arī kapsētu) atkritumu apsaimniekošanas risinājumi;
5. Viedo tehnoloģiju pielietošana sadzīves atkritumu loģistikas organizēšanā.

Alternatīva „nulles” scenārijs (VLRAAP projekts netiek realizēts) netika izskatīts, jo „nulles” scenārija gadījumā netiek veicināta ilgtspējīga ražošana, netiek veikta atkritumu dalītas vākšanas turpmāka attīstīšana, netiek pilnveidota atkritumu apsaimniekošanas sistēma, netiek pilnveidota atkritumu pārstrāde un reģenerācija un citas ar atkritumu apsaimniekošanas attīstību saistītas aktivitātes. VLRAAP dažādas alternatīvas tika skatīts plašā griezumā - sākot no iekārtu tehnoloģiskām alternatīvām līdz organizatorisko pasākumu vērtēšanai, tomēr iekārtu veida izvēle ir atstājama katra konkrētā projekta realizācijas laikā, jo izstrādājot VLRAAP vērā ir ņemti reģionam nepieciešamie risinājumi un jaudas, bet nav detāli veikti aprēķini katrai konkrētai iekārtai vai infrastruktūras objektam, tas nav reģionālā atkritumu plāna līmenis. VLRAAP ir vidēja termiņa atkritumu apsaimniekošanas plānošanas dokuments un nepretendē uz līmeni, kāds ir nepieciešams, piemēram, projekta tehniski ekonomiskā pamatojuma sagatavošanai, kur tiek skatītas konkrētas iekārtas alternatīvas, priekšrocības un trūkumi.

9.2. Stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, problēmas

Stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, problēmas SIVN izstrādes nepieciešamību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības. Tās mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Atbilstoši direktīvā noteiktajam, visām ES dalībvalstīm, tai skaitā Latvijai, sākot ar 2004. gada 21. jūliju, SIVN veikšana ir obligāta visiem plānošanas dokumentiem, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Minētās direktīvas prasības Latvijā ir iestrādātas likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, kā arī iekļautas Noteikumos Nr. 157, kas prasības paredz SIVN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi. Veicot vides pārskata sagatavošanu, tika lietoti šādi pamatprincipi:

- 1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar VLRAAP projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums izdarāms VLRAAP iekļaujamām darbībām plānojuma sagatavošanas etapā;
- 2) SIVN novērtējums tika gatavots paralēli VLRAAP izstrādei, lai novērtētu paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu, piemēram, teritorijas plānojuma izstrādē, ja tas būtu aktuāli. Vides pārskatā iekļauj informāciju, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo

zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā, lai novērstu novērtējuma dublēšanos. Primāri tiek izmantota publiski pieejama informācija – indikatori, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskā daļa, veikts datu apkopojums, statistiskā analīze, kā arī ņemtas vērā atbilstošas normatīvo aktu prasības. VLRAAP izstrādē notika konsultācijas ar VLAAR ietilpstošajām pašvaldībām, VLRAAP pakalpojumus sniedošiem atkritumu apsaimniekotājiem, VI, DAP, VVD.

Pārējās darbības, kurām nav būtiskas ietekmes uz vidi vai to ietekme ir tikai pozitīva, piemēram, sabiedrības izglītošana, dalītās vākšanas infrastruktūras attīstība, tiks izskatītas un saskaņotas atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. SIVN ziņojuma sagatavošanas laikā būtiskas problēmas, apkopojot un analizējot nepieciešamo informāciju, netika novērotas.

9.3. Vēsturiskā piesārņojuma problēma

Tāpat VLRAAP realizācija nesaistās ar papildus vides problēmām, jo atkritumu apsaimniekošana paredzēta AARC Getliņi teritorijā, kur SIA Getliņi EKO saimnieko attiecīgi jau kopš 1997.gada, kad Rīgas pilsētas pašvaldība, Stopiņu pagasta padome un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija 1997. gada 21. novembrī noslēdza līgumu “Par bezpeļņas organizācijas sabiedrības ar ierobežotu atbildību “GETLIŅI EKO” dibināšanu”. Saskaņā ar minēto līgumu sabiedrība nodibināta, lai nodarbotos ar atkritumu deponēšanu, apstrādi un pārstrādi atbilstoši vides aizsardzības prasībām, ieviešot jaunas videi draudzīgas atkritumu apstrādes tehnoloģijas. Sabiedrības uzdevums ir nodrošināt Rīgas pilsētas un rajona iedzīvotājus un organizācijas ar iespējami efektīvāku pakalpojumu saņemšanu komunālajā jomā. Kopš 2002. gada visi atkritumi tiek glabāti jaunajā kalnā, tas ir izveidots drošs un apkārtējos gruntsūdeņus nepiesārņo.

Vides piesārņojuma problēmas, ko novērojam šodien, pārsvarā ir saistītas ar izgāztuves vecā kalna, ko uzsāka veidot pagājušā gadsimta septiņdesmito gadu sākumā, radīto piesārņojumu. Vieta, kas tika izraudzīta atkritumu izgāztuvei, no vides aizsardzības viedokļa raugoties, bija neveiksmīga. Tā atradās purvā, kur ir grūti savākt piesārņotos ūdeņus. 2000.gadu sākumā vecais atkritumu kalns tika slēgts, noblietēts kupola formā un pārklāts ar māla kārtu, lai tajā neieklūtu jauns lietus ūdens. Atkritumiem, kuri tika nogādāti kalnā, nebija nekādu augsnes pasargāšanas risinājumu. Līdz ar to gadu gaitā lietus un sniega ūdeņiem sūcoties caur atkritumiem, veidojas gruntsūdeņu piesārņojums. Lai arī šobrīd vecais kalns ir aizaudzis ar zāli un pļavas puķēm, apakšā atrodas bumba ar laika degli jeb vēsturiskais gruntsūdeņu piesārņojums, kas palēnām virzās Daugavas virzienā. Vēsturiskais piesārņojums atrodas 10–15 metru smilšu slānī un pat daudzu gadu laikā nokļuvis devona dolomītos. Veicot plānveidīgus gruntsūdeņu attīrīšanas darbus, būtu iespējams ierobežot un apturēt vēsturiskā piesārņojuma izplatīšanos. SIA Getliņi EKO ir risinājumi un ir izvērtētas arī tehnoloģiskās iespējas gruntsūdeņu attīrīšanai, taču tam ir nepieciešams finansējums un politiskā griba, lai gadu laikā radīto situāciju spētu laikus novērst – pirms piesārņojums sasniedz Daugavu.

10. Iespējamie kompensēšanas pasākumi, kas apzināti konsultācijās ar Dabas aizsardzības pārvaldi

VLRAAP galveno aktivitāšu īstenošanai ir izvēlēti pasākumi AARC Getliņi teritorijā:

- 1) jauni infrastruktūras elementi: kompostēšanas laukuma būvniecība, depolimērāzijas iekārtas būvniecība, esošās šķirošanas rūpnīcas ēkas iegāde un transformācija par atkritumu apsaimniekošanas klasteri, katlu mājas-koka atkritumu sadedzināšanas iekārtas izbūve (uzņēmuma pašpatēriņam un ūdeņraža ražošanai), jauna sadzīves atkritumu apglabāšanas krātuves izbūve, sadzīves atkritumu pārstrādes iekārtas laukuma izbūve, biometāna ražošanas iekārtas būvniecība un iekārta biometāna nodošanai sadales tīklā;
- 2) darbības ar esošu iekārtu un infrastruktūras elementiem: būvniecības un lielgabarīta atkritumu pārstrādes līnijas modernizācija, poligona Getliņi notekūdeņu (t.sk. infiltrāta) attīrīšanas iekārtu un sistēmas rekonstrukcija, aktīvās atkritumu apglabāšanas šūnas slēgšana, poligona Getliņi vecā atkritumu kalna (izgāztuves daļas) sanācija piesārņojuma līmeņa mazināšanai, bioreaktora atrakšana un uzkrāto atkritumu pāršķirošana pēc 10 līdz 15 gadiem, kad noslēgsies gāzes savākšana no bioreaktora.

Šobrīd AARC Getliņi tiek veikta pilna IVN procedūra atkritumu jaunās krātuves izveidei, kurā tiek skatīti arī ar to saistītie aspekti un AARC teritorija kopumā.

Getliņu darbībai ir izsniegta Atļauja A kategorijas piesārņojošai darbībai Nr. RI10IA0002, kuras realizācijā nav novēroti videi kaitējoši pārkāpumi, skat. Vides pārskata 4.punktu.

Realizējot VLRAAP plānotos pasākumus AARC Getliņi teritorijā nav paredzams, ka to realizācija atstās ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem vai Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Natura 2000 teritorijām. Kopumā nav paredzams, ka VLRAAP projektam būs ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem vai Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Natura 2000 teritorijām. Gadījumā, ja paredzētās darbības būtiski negatīvi ietekmē Natura 2000 teritorijas, ir noteikti kompensēšanas pasākumi. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (43. pants) nosaka sekojošo: paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem; ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrībai nozīmīgu interešu, arī sociālo vai ekonomisko interešu, apmierināšanai; ja Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā (Natura 2000) ir sastopamas Sugu un biotopu aizsardzības likumam pakārtotajā normatīvajā aktā noteiktās Latvijā sastopamās Eiropas Savienības prioritārās sugas vai biotopi, paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzības, sabiedrības drošības vai vides aizsardzības interesēs. AARC Getliņi infrastruktūra ir attīstīta gan no inženiertehnisko risinājumu, gan vides aizsardzības prasību viedokļa, tādēļ ir rekomendējama to turpmāka kā

VLRAAP galveno aktivitāšu ieviešanas teritorija, izrietoši ar atkritumu apsaimniekošanas aktivitātēm nepakļaujot jaunas teritorijas. AARC Getliņi ir sakopts, organizēts, jaunākajās tehnoloģijās balstīts atkritumu poligons 87 hektāru platībā. Secināms, ka videi un iedzīvotājiem radītie traucējumi vai zaudējumi RAAP aktivitāšu īstenošanas rezultātā tiek iespējami mazināti, jo darbība plānota teritorijās, kur jau līdz šim notikusi un turpinās atkritumu apsaimniekošana, ievērojot saistošo normatīvo aktu prasības, attiecīgi nav nepieciešams ieviest kompensējošos pasākumus.

11. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums

SIA Getliņi EKO jau ilggadēji veicot atkritumu apsaimniekošanu Pierīgas AAR, pastāvīgi attīsta pielietotās apsaimniekošanas metodes un tehnoloģijas. Kopumā ieviešot VLRAAP paredzētās aktivitātes tiek veicināta AAR teritorijas līdzsvarota attīstība, tostarp pareizi organizējot atkritumu apsaimniekošanu tiek samazināti riski negatīvai ietekmei uz apkārtējo vidi, tostarp pārrobežu kontekstā. Secināms, ka VLRAAP projektā paredzēto darbību īstenošana neradīs nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi, tiks veicināta vides kvalitātes uzlabošanās valstī, tādējādi labvēlīgi ietekmējot arī kopējo vides stāvokļa uzlabošanos, piemēram, Baltijas reģionā.

12. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai

Lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, Vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, būs jāveic plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa. Vides monitoringa ir sistemātiski, regulāri un mērķtiecīgi vides stāvokļa, sugu un biotopu, kā arī piesārņojuma emisiju novērojumi, mērījumi un analīze. Saskaņā ar Noteikumiem Nr. 157, lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, Vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, izstrādātājs, ņemot vērā VPVB atzinumu par Vides pārskatu, veic plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa. Plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta, veicot vides monitoringa, kā arī citu informāciju, kas ir pieejama izstrādātājam. Izstrādātājs sastāda monitoringa ziņojumu un atzinumā par Vides pārskatu noteiktajā termiņā iesniedz to VPVB. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu. Atbilstoši Noteikumu Nr. 397 14.punktam pašvaldības atkritumu apsaimniekošanas plānu ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi četros gados.

1998.gada 13.novembra likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 23.⁵ panta 6.daļā noteikts, ka „kompetentā institūcija Ministru kabineta noteiktajā termiņā sniedz atzinumu par vides pārskatu ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi”.

Tādējādi VLRAAP īstenošanas monitoringa nosacījumi tiks saņemti likumā paredzētajā kārtībā no VPVB atzinumā par vides pārskatu.

13. Vides pārskata kopsavilkums

Plāna projekts ir izstrādāts atbilstoši saturam, ko nosaka Ministru kabineta 2021. gada 22. jūnija noteikumi Nr. 397 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu” (turpmāk – MK noteikumi Nr.397), to pēc plāna izstrādātāju iniciatīvas papildinot ar nosacījumiem par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam (turpmāk – valsts plānā) noteikto mērķu ieviešanu reģionālā līmenī (skat. 5.sadaļu, kur sasniedzamie rādītāji pa gadiem plāna periodā ir sniegti 5.1. tabulā. Sasniedzamie kvantitatīvie rādītāji plāna pārskata periodā, tūkst. tonnas/gadā, un plāna 10.pielikumu - Valsts atkritumu apsaimniekošanas mērķi reģiona līmenī), kas kļūst par plānā iekļauto pašvaldību vienotajiem mērķiem radītā atkritumu daudzuma mazināšanai, pārstrādes veicināšanai ar atkritumu dalītās vākšanas attīstību, otrreizējo izejvielu ieguvei, kā arī apglabāto atkritumu daudzuma mazināšanai. Kādā veidā tieši pašvaldība risina šīs problēmas, tas nav reģiona mēroga dokumenta līmenis, par to lemj pašvaldība uz vietas. Apstiprinot Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas plānu 2023.-2028.gadam (turpmāk – reģionālais plāns), pastarpināti tiek veicināta arī valsts plānā izvirzīto mērķu sasniegšana, proti, aizsargāta vide, cilvēku dzīvība un veselība, novērsta/mazināta atkritumu rašanās, nodrošinot Latvijas teritorijā radīto atkritumu dalītu savākšanu, reģenerācija un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšana, tāpat arī veicināta dabas resursu efektīva izmantošana, tādējādi palielinot Latvijas konkurētspēju un veicinot pāreju uz aprites ekonomiku.

Vides pārskats par reģionālo plānu ir sagatavots saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4. panta trešās daļas 1. punktam un Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk – MK noteikumi Nr.157). Šo noteikumu normas ceļas no Eiropas Savienības līmenī noteiktajām prasībām, kas ietvertas Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības, kuras mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Attiecīgi šai direktīvā izvirzītās prasības ir jāņem vērā arī Latvija izstrādājot plānošanas dokumentus, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Kopumā likumdošanas prasības paredz sākotnējās ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā apskatītas plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi.

Vides pārskata sagatavošana tika uzsākta vienlaikus ar reģionālā plāna projekta izstrādi, kas uzsākta 2023. gada sākumā. Reģionālais plāns atbilst reģionāla līmeņa vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentam. SIA Getliņi EKO, balstoties uz pašvaldību deleģējumu, organizē reģionālā plāna izstrādi un sagatavotais plāna projekts atbilstoši “Atkritumu apsaimniekošanas likumam” tiks nodots apstiprināšanai plāna reģionā ietilpstošajām pašvaldībām. Ņemot vērā to, ka 2014. – 2020.gadu periodam Pierīgas atkritumu apsaimniekošanas reģionam atsevišķi netika izstrādāts, un atkritumu apsaimniekošana reģionā notika saskaņā ar “Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013. - 2020. gadam”, plāns rada priekšnoteikumus atkritumu apsaimniekošanai Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas reģionā, kas noteikts ar Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 301 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem” 1.pielikumu.

Vides pārskata sagatavošanas procesā tika pielietoti šādi galvenie pamatprincipi:

- 1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums izdarāms plānā iekļaujamām darbībām plānojuma sagatavošanas etapā;
- 2) stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli plāna projekta izstrādei, lai novērtētu paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu, piemēram, teritorijas plānojuma izstrādē, ja tas būtu aktuāli. Vides pārskatā iekļauj informāciju, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā, lai novērstu novērtējuma dublēšanos.

Reģionālā plāna izstrādē tika izmantotas 3 dažādas metodes:

- publiski pieejamo datu bāzu un reģistru datu analīze (SIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra valsts statistikas pārskats “Nr.3 – Atkritumi”, plānā iekļauto pašvaldību un to atkritumu apsaimniekotāju interneta vietnes, vietne www.skiroviegl.lv)¹⁴;
- iekļauto pašvaldību anketēšana (anketas paraugs iekļauts reģionālā plāna 2.pielikumā);
- aprēķini, izmantojot vidējos atkritumu rādītājus (OECD rādītāji¹⁵).

Plāna izstrādes gaitā notika konsultācijas ar atkritumu reģionā ietilpstošajām pašvaldībām, pakalpojumus sniedzošiem atkritumu apsaimniekotājiem, Veselības inspekciju, Dabas aizsardzības pārvaldi, Valsts vides dienestu. Paralēli notika normatīvo aktu prasību analīze.

Plāna projekta un Vides pārskata izstrāde tiek nodrošināta saskaņā ar Noteikumu Nr. 157 prasībām, ievietojot izstrādātāja tīmekļvietnē paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar Vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nododot minēto paziņojumu Vides pārraudzības valsts birojam (turpmāk – Birojs) ievietošanai tīmekļvietnē. Tāpat atbilstoši Noteikumos Nr. 157. V nodaļā izvirzītajam, par Plāna projekta un Vides pārskata sagatavošanas procesu dažādās tā stadijās tiek informēta sabiedrība, organizācijas un attiecīgās institūcijas. Sabiedrības līdzdalība Plāna projekta un Vides pārskata izstrādē tika nodrošināta saskaņā Noteikumu Nr. 157 un Noteikumu Nr. 397 prasībām, ievietojot SIA Getliņi EKO tīmekļvietnēs paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar Vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nodod minēto paziņojumu Birojam elektroniskā veidā ievietošanai tā mājas lapā. Ar Plāna un Vides pārskata projektu sabiedrībai ir iespēja iepazīties arī pašvaldībās:

- 1) Rīgas valstspilsētas pašvaldībā;
- 2) Ādažu novada pašvaldībā;
- 3) Bauskas novada pašvaldībā;

¹⁴ Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. *Valsts statistiskā pārskata "Nr.3 – Atkritumi. Pārskats par atkritumiem" kopsavilkums par 2021.g.* Rīga: LVĢMC, 2022.

¹⁵ OECD. *Sadzīves atkritumi*. 2023. <https://data.oecd.org/waste/municipal-waste.htm> (piekļūts 2023. gada jūlijā).

- 4) Ķekavas novada pašvaldībā;
- 5) Mārupes novada pašvaldībā;
- 6) Olaines novada pašvaldībā;
- 7) Ropažu novada pašvaldībā;
- 8) Salaspils novada pašvaldībā;
- 9) Siguldas novada pašvaldībā.

Tāpat tiek organizēta sabiedriskās apspriešanas sanāksme. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 397 11.punktu, izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, nodrošinot iespēju vismaz 30 dienas iesniegt priekšlikumus par Plāna projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par plāna apstiprināšanu. Plāna projekta izstrādes laikā kopš 2023. gada sākuma ir notikušas vairākas sanāksmes (2023.gada 11.janvārī, 2.maija, 16. oktobrī), kurās piedalījās SIA Getliņi EKO, pašvaldību un to atkritumu apsaimniekotāju pārstāvji, ir notikušas konsultācijas ar Dabas aizsardzības pārvaldi, Veselības inspekciju un Valsts vides dienestu. Ir uzklaušīts arī nevalstisko organizāciju pārstāvju viedoklis, piemēram, 2. maija sanāksmē piedalījās Zero Waste Latvia, Latvijas Atkritumu saimniecības asociācijas, Latvijas atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācijas, Zaļās brīvības pārstāvji. SIA Getliņi EKO 2023. gada maijā /jūnijā veica visu pašvaldību un tajos strādājošo atkritumu apsaimniekošanas komersantu aptauju ar mērķi apkopot informāciju par reģionā apsaimniekotajiem atkritumu apjomiem, darbībām ar atkritumiem un esošo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru, gūt priekšlikumus atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabošanai reģionā un ieviest reģiona iedzīvotājiem nepieciešamos pasākumus atkritumu saimniecībā. Vides pārskatā ir sniegta informācija par plāna projekta galvenajiem mērķiem, plānotajiem pasākumiem 2023. - 2028. gadā reģionā kopumā, kā arī sniegts ieskats par atkritumu apsaimniekošanu atkritumu apsaimniekošanas reģionālajā centrā Getliņi.

Valsts līmeņa atkritumu apsaimniekošanas mērķi un uzdevumi noteikti valsts plānā un ir sekojoši:

- Novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
- Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem un veicinot, ka resursi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē tautsaimniecībai noderīgā veidā;
- Nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, veicinot attiecīgu produktu politiku, bīstamo un videi kaitīgo vielu ierobežojumus un pilnveidojot patērētāju informētību;
- Veicināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Vides pārskatā ir ietverts arī esošā vides stāvokļa apraksts, kā arī izskatītas ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas. Ja Plāna projektā paredzētie pasākumi netiek īstenoti,

netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi vai otrreizējie materiāli, pārstrādājami atkritumi netiks pārstrādāti sakarā ar pārstrādes jaudu trūkumu, kā rezultātā turpināsies neracionāla dabas resursu izmantošana turpināsies aktīva poligona Getliņi aizpildīšana. Plāna projektu nerealizējot, turpināsies apdraudējums vides kvalitātei visā reģionā, kā arī būs jāveic maksājumi Eiropas Savienībai par atkritumu apsaimniekošanai noteikto mērķu nesasniegšanu.

Plāna izstrādes laikā, ņemot vērā ES politiku attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas sektoru, aprites ekonomikas koncepta ietvaros, atkritumu reģenerācijas iekārtu izveide ir neatņemama sistēmas pilnveidošanas sastāvdaļa, proti, saskaņā ar Eiropas Parlamenta apstiprinātajiem noteikumiem atkritumu apglabāšanas kā atkritumu apsaimniekošanas metodes īpatsvars līdz 2035. gadam ir jāsamazina līdz 10 % no radītā sadzīves atkritumu apjoma – šāds mērķis nav sasniedzams bez atkritumu sagatavošanas reģenerācijai. Tas nodrošinās, ka tādi atkritumi, kuru pārstrāde otrreizējās izejvielās nav tehnoloģiski iespējama (vai nav ekonomiski pamatota), bet kuriem ir augsta enerģētiskā vērtība, tiks nevis apglabāti atkritumu poligonā, bet gan atbilstoši sagatavoti kā energoresursi enerģijas ražošanai. Līdz ar to palielinās pārstrādei nederīgu atkritumu izmantošanas īpatsvars, gan atkritumu apsaimniekošanas reģiona, gan kopumā valsts mērogā, kā arī tiks nodrošināta atkritumos esošu energoresursu atgriešana tautsaimniecības apritē kā siltumenerģija un elektroenerģija. Kopumā raugoties no vides viedokļa, viennozīmīgi vērtējams kā pozitīvs ieguvums. Poligona Getliņi infrastruktūra ir attīstīta gan no inženiertehnisko risinājumu, gan vides aizsardzības prasību viedokļa, tādēļ ir rekomendējama tā turpmāka kā reģionāla atkritumu apsaimniekošanas centra pilnveidošana. Līdzšinējo funkciju optimizācijai un jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību ieviešanai ir nepieciešama vairāku aktivitāšu īstenošana. Ieviešot jaunas atkritumu apsaimniekošanas darbības, katrs gadījums tiks izskatīts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tāpat pēc nepieciešamības tiks lemts par kompensēšanas pasākumiem attiecībā uz Natura 2000 teritorijām. Ieviešot pasākumus, kas saistīti ar atkritumu rašanos novēršanu, paredzama vides stāvokļa uzlabošana, jo tas samazinās atkritumu apglabāšanā nodoto atkritumu daudzumu, veicinās tādu materiālu izmantošanu, kas rada mazāku ietekmi uz vidi, ņemot vērā pilnu iekārtas dzīves cikla analīzi, arī veicinās dažādu atkritumu veidu atkārtotu izmantošanu. Nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi plāna projektā paredzēto darbību īstenošanas laikā netiek prognozēta.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 397 14.punktam pašvaldības atkritumu apsaimniekošanas plānu ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi četros gados un, ja nepieciešams, veic grozījumus atkritumu apsaimniekošanas reģionālajā plānā.

Ņemot vērā to, ka poligonā Getliņi ir ierīkota atkritumu krātuve un nepieciešamā infrastruktūra atkritumu pieņemšanai, apstrādei, pārstrādei un apglabāšanai, kā arī poligonā notiek atkritumu atbilstoša apsaimniekošana saskaņā ar spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, šī teritorija ir rekomendējama turpmāk kā reģionālā atkritumu apsaimniekošanas centra pilnveidošana. Secināms, ka gan poligonos esošā/plānotā darbība un dažāda līmeņa plānošanas dokumenti un attīstības plāni, kā arī piegulošo teritoriju izmantošanas raksturs savstarpēji nekonfliktē un atbilst pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem zemes lietošanas mērķiem un saimnieciskās darbības iespējām. Vērtējot valsts mērogā ikviena AAR plāna apstiprināšana un secīgi tā ieviešana var mazināt atkritumu rašanos, nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos

paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību. Apstiprinot Viduslatvijas reģiona atkritumu apsaimniekošanas plānu, kopumā tiek veicināta teritorijas līdzsvarota attīstība un būtiski tiek samazināti riski negatīvai ietekmei uz apkārtējo vidi.